

Inhoud april 2007 Nr 52

■ Agenda setting optima forma	2
■ MIA-Vamil. Oók voor investeringen in Milieukeur en Europees Ecolabel	3
■ Beursdeelnames Duurzaam Ondernemen	3
■ Miljarden Euro's worden duurzaam - DBO	4
■ SMK ondersteunt SenterNovem bij DBO	5
■ Jaarverslag SMK 2006 in productie	5
Milieukeur	
■ Milieukeurmerk binnenvaart laagdrempelig	6
■ Milieuthermometer Zorg zo goed als klaar	7
■ Milieucriteria Plantaardige Producten 2007	8
■ Kassen en stallen weer op milieulijst MIA en Vamil	9
■ Anton Kool: Broeikasfencten landbouw	9
■ Convenant duurzaam varkensvlees	10
■ Duurzaamheidsmeter Dierenhouderij	11
■ Duurzaam papier bij de overheid	12
■ Milieukeurcertificatieschema	
■ Autowasininstallaties en Poetsbedrijven	13
■ Dubbel schoon in de wasstraat	14
■ Milieukeur ook voor microbrouwerijen	15
■ Delta Lloyd start duurzaam & groen initiatief	16
■ Afscheid mevrouw Van de Kamp	16
■ Ontwikkelingen	17
Barometer Duurzaam Terreinbeheer	
■ PWN en Lelystad gecertificeerd	19
■ Workshop Gifvrij onkruidbeheer	20
■ CTB: minder glyfosaat in oppervlaktewater	21
■ Schoner rivierwater	22
Groen Label Kas	
■ Hoorzitting criteria Groen Label Kas	23
■ LTO pleit ook voor CO ₂ -emissiehandel voor kleine en middelgrote gastuinders	24
■ Kassen weer op de milieulijst MIA en Vamil	24
Maatlat Duurzame Veehouderij	
■ Han Swinkels: 'MDV biedt nieuwe kansen'	25
■ Stallen weer op de milieulijst MIA en Vamil	26
Europees Ecolabel	
■ Froggy komt terug!	27
■ Sharp wil in top tien van milieubewuste organisaties komen'	28
■ Zeep, shampoo en conditioners met Europees Ecolabel binnenkort op de markt?	28
■ Discussiebijeenkomst herziening Europees Ecolabel textiel	29
■ Hydraulische oliën: potentieel 1 miljoen ton CO ₂ reductie in Europa	30
■ Freelif: Italiaans toppapier Ecolabel	30
■ Europees Ecolabel in kennisquiz Teleac/NOT	31
■ Herziening criteria bodemstructuurverbetersaars en groeimedia	32
■ Maaik Fleur neemt afscheid	32
■ Ontwikkelingen Europees Ecolabel	33
Nordic Swan	
■ Fred Butler: de dienstbare pinguïn met Nordic Swan	34
■ Eerste milieuvriendelijke notebook ter wereld heeft Nordic Swan	35

Milieukeurmerk binnenvaart laagdrempelig

Binnenvaart is een relatief schoon transportmiddel, maar het kan nog schoner. Verbetering van de milieuprestaties concentreert zich op vermindering van emissies naar water en lucht. Om dat te bereiken, kan de binnenvaart een milieupuls gebruiken. Sinds enige tijd wordt door de branche gesproken over een Milieukeurmerk Binnenvaart.

Lees verder op pagina 6 en 7 >

Convenant duurzaam varkensvlees

'Van soja tot slager. De hele keten doet nu mee', zegt een enthousiaste Mirjam de Rijk, directeur van de Stichting Natuur en Milieu. De Rijk heeft samen met De Hoeve, vereniging van varkenshouders en de Vereniging van Keurslagers een convenant ondertekend over duurzaamheidsaspecten bij de productie van varkensvlees.

Lees verder op pagina 10 >

PWN en de gemeente Lelystad gecertificeerd voor de Barometer Duurzaam Terreinbeheer

Eind februari 2007 heeft PWN Waterleidingbedrijf Noord-Holland (niveau goud) en de gemeente Lelystad (niveau brons) het certificaat "Barometer Duurzaam Terreinbeheer" officieel uitgereikt gekregen uit handen van Job Verheijden, directeur Riwa-Maas en voorzitter van de landelijke Stuurgroep Implementatie Duurzaam Terreinbeheer (SIDT).

Lees verder op pagina 19 >

Froggy komt terug!

Schoonmaken hoeft binnenkort geen enkele milieubelasting meer te veroorzaken. Want onder de merknaam Froggy werkt handelsonderneming EuroFour aan de introductie van een complete reeks volledig milieuvriendelijke schoonmaakmiddelen. Froggy heeft op acht verschillende producten het Europees Ecolabel verkregen.

Lees verder op pagina 27 >

SMK. Kompas voor duurzaam ondernemen

SMK ontwikkelt en beheert criteria om duurzaam ondernemen inzichtelijk, betrouwbaar en controleerbaar te maken. Deze criteria komen tot stand met medewerking en inbreng van consumenten- en producentenorganisaties, detailhandel, overheid en milieudeskundigen.

Dat verzekert een breed maatschappelijk draagvlak. Onafhankelijke certificatieinstellingen controleren of producten, processen of diensten aan de criteria van SMK voldoen. Met een certificaat kan een onderneming zich positief onderscheiden.

Agenda setting optima forma

HET VERHAAL ACHTER DE VERRASSENDE BRIEF VAN 88 PROMINENTEN AAN POLITIEK EN INFORMATEUR HOEKSTRA

Op 12 december 2006 stuurden 88 personen met hoge posities binnen bedrijven en maatschappelijke organisaties een opzienbarende brief aan informateur Hoekstra en de politieke leiders. Zij drongen daarin aan op een prominente plaats voor natuur en milieu in het nieuwe regeerakkoord. Voropagina's. Waar kwam die brief ineens vandaan en wat was het effect?

Anthony Burgmans, Gerlach Cerfontaine, Rijkman Groenink, Bert Heemskerk, Rein Willems ...en de latere informateur Herman Wijffels. Het is slechts een handjevol van de 88 top-managers uit bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties die in december jl. een korte, maar zeer krachtige brief schreven aan informateur Hoekstra, de leiders van de politieke partijen en het demissionaire kabinet. Ook SMK-directeur Regien van der Sijp behoorde tot de ondertekenaars. De brief, die opriep tot een mondiale visie op natuur en milieu, stond prominent op de voorpagina van NRC-Handelsblad en sloeg in als een bom. *Topondernemers die zich ineens druk maken over natuur en milieu? Wat is er aan de hand?*

Willem Ferwerda

Clubje

'Wat is dat voor clubje? Hoe hebben ze dat voor elkaar gekregen?' IUCN NL-directeur Willem Ferwerda is blij met de brief, die ervoor zorgde dat plotseling een krachtig appel werd gedaan op de informateur en de onderhandelaars van politieke partijen. Ferwerda: 'IUCN NL probeert het denken vanuit ecosystemen 'tussen de oren' te krijgen, vooral bij degenen die vanuit leidende posities binnen overheden en bedrijfsleven beleidsinvloed hebben. Bij het grote publiek zijn we niet zo bekend; een voordeel daarvan is dat we ook in de luwte kunnen opereren. Onze brief aan de informateur en de

politiek kon daardoor ook rustig worden voorbereid. Het is namelijk nog niet zo eenvoudig om zo'n divers gezelschap hun handtekening te laten zetten onder een groen manifest.'

Nederlandse Staat als lid

Ferwerda vervolgt: 'De IUCN' is een mondiale organisatie die bekend staat om zijn objectiviteit en gezag op basis van wetenschappelijke gegevens en vanwege de jaarlijkse Rode lijst van bedreigde soorten (redlist.org) én stond aan de basis van alle internationale milieuverdragen. IUCN NL is o.a. actief door de impact in kaart te brengen van Nederlands handelen op ecosystemen elders in de wereld. Maar vanwaar dan ineens die brief die duidelijk bedoeld was om politieke invloed uit te oefenen? Wie weet wie de IUCN-leden zijn, zal die vraag zeker ook stellen. De Nederlandse leden bestaan voornamelijk uit natuur- en milieuorganisaties, maar ook de Nederlandse Staat is lid. Die brief was een initiatief dat werd ondersteund door mensen die weliswaar niet direct bij IUCN zijn betrokken, maar achter de content van de brief staan en op persoonlijke titel ondertekenden. Een aantal van hen behoort tot het door ons opgezette initiatief 'Leaders for Nature', een groep mensen uit het bedrijfsleven die zich zorgen maakt over deze mondiale problematiek. We hebben die groep eind 2004 opgezet om de leiders van de toekomst met elkaar in contact te brengen rondom het denken vanuit ecosystemen. Deze vormen immers de basis van de economie. Een duurzaam lange-termijnbeleid moet zijn basis hebben in dat (ecosysteem-)perspectief. Daar willen we hen mee vertrouwd maken. En die mensen hebben op een heel natuurlijke wijze toegang tot de huidige topmanagers.'

¹ De International Union for the Conservation of Nature opgericht in 1948, heeft het hoofdkantoor nabij Genève. In Nederland kent IUCN 35 leden, waaronder de ANWB, Natuurmonumenten, St. Natuur en Milieu, het Wereld Natuur Fonds, De Landschappen en Staatsbosbeheer. IUCN NL is gevestigd in Amsterdam (www.iucn.nl, www.iucn.org)

Geen interesse...

Ferwerda: 'Toen er vorig jaar vervoegde verkiezingen aankwamen, kregen we onverwachts een uitgelezen kans om die brief naar buiten te brengen. Ook door het bezoek van Al Gore in oktober was de klimaat- en milieuproblematiek ineens weer flink omhoog geschoten op de politieke en maatschappelijke agenda, dus de tijd was er rijp voor. Nou ja, dat wil zeggen... We boden de brief eerst aan De Volkskrant aan, maar die zag er geen nieuws in. Toen zijn we naar NRC-Handelsblad gestapt. Na publicatie barstte een storm van aandacht los. Ineens stonden de kranten er vol van en besteedden ook radio en TV er ruim aandacht aan. Er was veel bijval, maar de ondertekenaars werden plotseling ook hypocriet genoemd (waarom hebben ze al die jaren zelf niks gedaan en vragen ze nu aan anderen, aan de politiek, om het voortouw te nemen?)'

Vervolg

De slotzin van de beroemde brief luidde: 'Wij nodigen de toekomstige formateur en de leiders van de toekomstige coalitiepartijen, alsmede kamerleden en partijbesturen uit om met ons en maatschappelijke organisaties deze lange-termijnvisie te ontwikkelen...'. Ferwerda: 'We zijn daar inmiddels actief mee aan de slag. Naar aanleiding van een verzoek van Alexander Rinnooy Kan werken we momenteel aan tien aanbevelingen naar het nieuwe kabinet waarbij we zowel steun vragen aan de IUCN leden in Nederland als input van mensen uit het bedrijfsleven waaronder de ondertekenaars. Het gaat daarbij om ecosysteembeheer, klimaatverandering en verduurzaming van de mondiale handelsstromen en economie. We proberen dat zorgvuldig te doen. We proberen zo concreet mogelijk aan te geven wat er in Nederland zou moeten gebeuren. Als ons dat lukt hopen we dat deze aanbevelingen gedragen worden door zowel natuurorganisaties als bedrijven en hun koepelorganisaties en bijdragen aan de realisatie van een lange termijn overheidsbeleid.'

De 10 aanbevelingen zijn op 3 april aangeboden aan Minister Cramer, zie www.iucn.nl

MIA-Vamil. Oók voor investeringen in Milieukeur en Europees Ecolabel

MIA staat voor Milieu-Investeringsaftrek. Met deze regeling kunnen bedrijven die apparatuur aanschaffen om milieuvriendelijke producten te produceren of milieuvriendelijke diensten te verlenen 30 procent van de kosten voor deze apparatuur aftrekken van de fiscale winst. De stimuleringsregeling Vrije Afschrijving Milieu Investerings (Vamil) biedt ondernemers de mogelijkheid de investeringen willekeurig af te schrijven. Dit kan een liquiditeits- en rentevoordeel opleveren. In de praktijk komt het er op neer dat vrijwel alle productiegerelateerde investeringen die Milieukeur- of Europees Ecolabelhouders doen in aanmerking komen voor MIA/Vamil-regelingen. Met name campings, toeristische accommodaties, akkerbouw- en tuinbouwbedrijven en de textielbranche hebben al van de regeling gebruik gemaakt.

Via de overheidsregelingen MIA en Vamil kunnen bedrijven die milieuvriendelijke bedrijfsmiddelen aanschaffen in aanmerking komen voor een fiscaal voordeel. Alle milieuvriendelijke

bedrijfsmiddelen en investeringen die voor de MIA en Vamil in aanmerking komen, staan op de zogenoemde Milieulijst. Deze Milieulijst is kosteloos op te vragen bij SenterNovem of kan worden gedownload via www.senternovem.nl/mia. Bedrijven die een leverancier zoeken van milieuvriendelijke investeringen die op de Milieulijst staan, kunnen terecht op de website van het Ministerie van VROM: op www.vrom.nl/miavamil is een marktplaats opgericht waar ondernemers en leveranciers elkaar kunnen vinden.

Meer info
www.groenlabelkas.nl
www.vrom.nl/mia
www.senternovem.nl/VAMIL_MIA
www.belastingdienst.nl/zakelijk/investeringsregelingen

Beursdeelnames Duurzaam Ondernemen

SMK geeft regelmatig acte de présence op beurzen en bijeenkomsten op het gebied van duurzaam ondernemen. Tijdens deze business-to-business evenementen wordt intensieve persoonlijke voorlichting gegeven over duurzaam ondernemen en duurzaam inkopen. Zo was SMK onlangs met haar stand aanwezig op de beurs 'Duurzaam ondernemen Utrecht' georganiseerd door de Kamer van Koophandel en de provincie Utrecht. Maar ook op de Vakantiebeurs in de Jaarbeurs Utrecht in het kader een Europees Ecolabel project in Suriname. En op de praktijkdag 'Werk maken van duurzaam inkopen voor

overheden', een initiatief van twaalf Provinciale Milieufederaties, Stichting Natuur en Milieu, Milieudefensie, Vereniging Klimaatverbond Nederland, Fair Procura, FSC Nederland en COS Nederland.

*SMK op de beurs Duurzaam Ondernemen Utrecht.
(Foto: Hans Lebbe)*

Miljarden Euro's worden duurzaam bij programma Duurzame Bedrijfsvoering Overheid

Overheidsorganisaties kopen jaarlijks voor meer dan 30 miljard euro in. Het kabinet heeft bepaald dat alle overheden duurzaamheid moeten meenemen als vast onderdeel bij de inkoop en aanbestedingen. Dat moet ertoe leiden dat in 2010 door de Rijksoverheid 100% duurzaam wordt ingekocht. Voor provincies, gemeenten en waterschappen bedraagt het percentage 50%. Het SenterNovem-programma Duurzaam Inkopen helpt overheden deze doelstellingen te bereiken. Dit draagt bij aan het concept van 'people, planet en profit'. Het programma stimuleert en ondersteunt hen om milieu- en sociale criteria mee te nemen bij de inkoop van producten, werken en diensten.

Overheden hebben een voorbeeldfunctie als het gaat om een duurzame bedrijfsvoering. Bovendien hebben zij als groot-inkoper veel invloed op de markt. Als zij bij hun inkoop en aanbestedingen duurzaamheidscriteria meenemen, stimuleren zij daarmee leveranciers werk te maken van duurzaamheid. Het programma Duurzame Bedrijfsvoering Overheden ondersteunt overheden de daad bij het woord te voegen. Het programma biedt overheden informatie en diverse hulpmiddelen. Bijvoorbeeld factsheets voor beleidsvorming en implementatie, een Handreiking Duurzaam Inkopen en Aanbesteden voor het proces binnen de organisatie en duurzaamheidscriteria voor meer dan 30 productgroepen. Het aantal productgroepen wordt verder uitgebreid.

Heldere criteria

Henk Hortensius is Programmacoördinator van het programma Duurzame Bedrijfsvoering Overheden bij SenterNovem. 'Het belangrijkste doel van het programma is dat de overheid

Henk Hortensius

duurzaamheid echt integreert in de bedrijfsvoering', vertelt Hortensius. 'Duurzaam inkopen is daarbij de hoofdactiviteit, het maakt zo'n 80 procent van het programma uit. Andere thema's van Duurzame Bedrijfsvoering Overheden zijn gericht op milieumanagement, mobiliteit van de medewerkers en energiebesparing in de eigen overheidsorganisatie. De landelijke overheid heeft zichzelf verplicht in 2010 duurzaamheid

zwaarwegend mee te nemen bij alle inkoop. En dat is heel breed: van kantoorartikelen tot straatstenen. Voor de andere overheden -zoals gemeenten- geldt op dat moment hetzelfde, maar dan voor de helft van alle inkoop.' SenterNovem is als het agentschap voor duurzaamheid en innovatie de organisatie die dit voornemen verder gaat uitwerken. Want wat versta je onder duurzaam inkopen? Hortensius: 'De officiële definitie daarvan is: 'Het toepassen van milieu- en sociale criteria in elke fase van het inkoopproces zodat dit uiteindelijk leidt tot de daadwerkelijke levering van producten of diensten die aan deze criteria voldoen.' Maar dat laat uiteraard nog ruimte voor interpretatie. Vandaar dat we voor verschillende productgroepen heldere criteria willen opstellen.'

Stap extra

Voor een deel bestonden er al criteria, die een aantal jaren geleden samen o.a. met SMK ontwikkeld zijn. Nu volgt een update daarvan via een protocol voor het opstellen van duurzaamheidscriteria. In de loop van dit jaar volgt een Europese aanbesteding waarin de criteriaontwikkeling door externe partijen uitgevoerd kan worden. Hortensius: 'We hebben tot nu toe veel met SMK samengewerkt. Zij waren betrokken bij het opstellen van het protocol, zij hielpen ons bij het opstellen van de al bestaande criteria en zij leveren een bijdrage aan het voorstellen van nieuwe criteria. Het verschil tussen SenterNovem en SMK is dat zij voornamelijk criteria voor bedrijven opstellen en wij voor overheden. Overheden kunnen die gebruiken bij het inkopen en aanbesteden van diensten, werken en leveringen. Het kan daarbij gaan van brandweerjassen en catering tot een compleet wegvak. Uiteindelijk zal natuurlijk via het DBO-programma van de overheid het bedrijfsleven worden gestimuleerd een stap extra te zetten in de verduurzaming van producten en productieprocessen.'

Grote lijnen

SenterNovem zag zich als uitvoerder van het vastgestelde beleid voor een behoorlijke uitdaging gesteld. 'Het is zo dat bijvoorbeeld SMK behoorlijk de diepte in gaat met haar criteria. Voor ons is dat niet mogelijk, omdat we in korte tijd voor heel veel productgroepen criteria moeten opstellen. En we moeten rekening houden met het feit dat de criteria geen belemmerende factor mogen worden in de openbare aanbesteding van producten en diensten. Als nog maar één bedrijf het product volgens de criteria kan leveren, is de aanbesteding ongeldig en heeft niemand er wat aan. De criteria mogen dus niet té veeleisend zijn. Daarom concentreren wij ons op de grote lijnen.' Hortensius ziet de keurmerken van SMK als een goed hulpmiddel, maar niet direct als voorwaarde voor het mogen leveren aan de overheid. 'Voor een bedrijf kan Milieukeur, Europees Ecolabel of Nordic Swan een 'bewijs van goed gedrag' zijn. We mogen in onze criteria niet specifiek naar deze keurmerken verwijzen, maar wel naar de onderliggende criteria die daarvoor gebruikt worden.'

Duurzaamheidslat

Hortensius vertelt dat het DBO-programma voor SenterNovem een intensieve opdracht is, waar de hulp van SMK goed bij gebruikt wordt. 'Op dit moment zijn we druk bezig met het op elkaar afstemmen van de criteria. Daarvoor overleggen we veelvuldig met SMK. En SMK draait mee met de consultatierondes die wij organiseren. SMK is dus zeer nauw betrokken bij het DBO-programma.' Binnen SenterNovem zijn er zo'n acht tot tien mensen mee aan de slag. Inclusief externe adviseurs is dat een veelvoud daarvan. 'Het is een leuk project en een fikse uitdaging', vindt Hortensius. En het is belangrijk werk. Uiteindelijk wordt op deze manier toch bepaald hoe hoog de duurzaamheidslat komt te liggen.'

SMK ondersteunt SenterNovem bij ontwikkelen DBO-criteria

SenterNovem maakt bij het ontwikkelen van de criteria voor Duurzame Bedrijfsvoering Overheid (DBO) gebruik van de inhoudelijke expertise van SMK. Ineke Vlot, die bij SMK al veel ervaring opdeed met het ontwikkelen van Milieukeurcriteria, werkt een deel van haar tijd bij SenterNovem en zet daar haar kennis en kunde in.

Ineke Vlot van SMK

Kern van duurzaamheidscriteria

Voor alle productgroepen die de overheid onderscheidt, en dat zijn er in dit geval circa dertig, stelt SenterNovem een pakket van maximaal tien eisen en wensen samen, waaraan de producten van de aanbieders moeten voldoen. 'Omdat we maar een beperkt aantal eisen en wensen mogen stellen is het een uitdaging om écht de kern van de duurzaamheidscriteria weer te geven. Een van de voorwaarden daarbij is dat een product door meerdere aanbieders geleverd moet kunnen worden. Daarom is het vaak niet mogelijk om de criteria van SMK één op één over te nemen. In sommige productgroepen zijn slechts enkele producten met Milieukeur gecertificeerd, zodat er te

weinig aanbiedingen zouden komen als de Milieukeurcriteria als uitgangspunt voor duurzaam inkopen zouden worden gehanteerd.'

Consultatierondes

Voordat de DBO-criteria definitief worden vastgesteld, komt er eerst een schriftelijke consultatieronde, waarbij de betrokken partijen hun mening over de set criteria kunnen geven. Ook met zulke consultatierondes heeft Vlot bij SMK ruime ervaring opgedaan: 'De inspraak bij SMK is uitgebreider en omvat tenminste één bijeenkomst van een productgroepspecifieke begeleidingscommissie en één hoorzitting. SMK wil zo steeds een breed maatschappelijk draagvlak creëren voor de criteria. SenterNovem houdt de consultaties beperkter. Ik ondersteun hen daarbij. SMK heeft bovendien een groot netwerk, waarmee SenterNovem haar voordeel kan doen. Zo hebben we ons adressenbestand met contactpersonen beschikbaar gesteld.'

Ambitie

'Je zou kunnen zeggen dat de DBO-criteria hoofdlijnen aaneven. Een verschil met de Milieukeurcriteria is dat deze ambitieuzer, sterker onderscheidend en meer gedetailleerd zijn: alle relevante milieu-effecten in de hele levenscyclus van een product worden meegenomen. Een College van Deskundigen waarin alle betrokken partijen zitting hebben is verantwoordelijk voor de Milieukeurcriteria', zo zegt Vlot. 'Een ander verschil tussen de criteria van DBO en die van Milieukeur is dat de overheid de DBO-criteria bij het inkoopproces communiceert naar de potentiële leveranciers. SMK-criteria zijn daarentegen gericht op de aanbodzijde van de markt, de leveranciers, die zich willen onderscheiden met een keurmerk.'

 Ineke Vlot van SMK:
ivlot@smk.nl
www.smk.nl
Meer info www.senternovem.nl

'Milieukeurmerk binnenvaart laagdrempelig en zonder rompslomp'

JOSEPHINE LOPES STURIALE

Josephine Lopes Sturiale - Adviseur Scheepvaart en Milieu bij Rijkswaterstaat

Binnenvaart is een relatief schoon transportmiddel, maar het kan nog schoner. Verbetering van de milieuprestaties concentreert zich op vermindering van emissies naar water en lucht. Om dat te bereiken, kan de binnenvaart een milieu-impuls gebruiken. Sinds enige tijd wordt door de branche gesproken over een milieukeurmerk Binnenvaart. Josephine Lopes Sturiale, Adviseur Scheepvaart en Milieu bij Rijkswaterstaat, is al enige tijd druk hiermee in de weer en geeft de stand van zaken.

De binnenvaart staat van oudsher bekend als een schone en veilige vervoerstak. Daarnaast is het een duurzame en milieubewuste sector die een belangrijke pijler kan zijn in het goederenvervoer van de toekomst. Toch is ook in deze sector nog sprake van emissies, met name in NO_x, fijnstof, PAKs en afvalstoffen. Daarom willen we kijken welke mogelijkheden er zijn om de binnenvaart nog schoner te krijgen' vertelt Josephine Lopes Sturiale. 'Al snel kwam het idee van certificering op. Maar we wilden natuurlijk wel graag weten wat de schippers daar zelf van vinden. Daarom hebben we dat aan de sector voorgelegd, ruim een jaar geleden. Daaruit bleek dat we vooral niet op zoek moesten naar een al te uitgebreid certificeringssysteem. Men voelde er wel voor, maar dan laagdrempelig en zonder al te veel administratieve rompslomp.'

Incentive

'Bij het opzetten van een systeem,' vervolgt Lopes Sturiale, 'moet goed gekeken worden naar de manier waarop het werkt. Je kunt natuurlijk kijken of de ondernemer zelf alles wil doen, vanuit een bepaald normbesef. Maar dan ontbreken de nodige handvatten. Je kunt ook allerlei verplichtingen gaan stellen, en straf zetten op overtreding daarvan. Maar dan moet je enorm gaan handhaven. Daarom zien wij het meest in een systeem van kosten en baten, waarbij tegenover iedere investering een incentive staat. Het schip krijgt dan een keurmerk als het aan bepaalde criteria voldoet, en in ruil daarvoor krijgt de schipper/eigenaar een bepaald voordeel. Wat die voordelen zijn, is op dit moment nog niet bekend, maar we gaan daar zeker iets interessants van maken. Het moet immers voor de schipper/eigenaar aantrekkelijk genoeg zijn om eraan mee te doen. Los van een keurmerk, bestaan er bijvoorbeeld ook al subsidies voor schonere motoren en na-geschakelde technieken (AL). Zulke zaken werken heel goed bij verbetering van de milieuprestaties.'

Ambitie

Winstpunten op milieugebied in de binnenvaart zijn bijvoorbeeld nog te halen door goed om te gaan met scheepsafval en

geen PAK-houdende coatings op de schepen meer te gebruiken. Zuiniger motoren en beperking van de uitstoot van NO_x- en fijnstof zijn andere voorbeelden. Lopes Sturiale: 'We zijn nog volop in gesprek met de partners over het belang van het milieukeurmerk en wat we er precies mee willen. Duidelijk is wel dat de binnenvaartsector ambitie heeft. Onlangs is afgesproken dat de sector ernaar streeft in 2016 op alle punten het schoonste vervoermiddel te zijn.'

Convenant

Lopes Sturiale's taak is het nu nog om partijen bij elkaar te brengen. 'Brancheorganisaties, overheden en ondernemers moeten elkaar gaan vinden in een werkbaar keurmerk. Bij de ontwikkeling van een milieukeurmerk kunnen we goed gebruik

maken van de ervaring van SMK op het gebied van criteria-ontwikkeling en certificering. Ondanks de voorkeur van de binnenvaartpartijen om het beheer van het keurmerk onder te brengen bij een bij de binnenvaart betrokken keuringsinstantie, kan SMK in de toekomst misschien ook een rol spelen bij de opzet en het beheer van een milieukeurmerk voor de binnenvaart. Vorig jaar is een convenant gesloten tussen de Minister van Verkeer en Waterstaat en de branche, waarin de overheid zich verplicht tot het oplossen van de belangrijkste knelpunten in bijvoorbeeld de waterwegen en de regelgeving. Voor de sector geldt dat zij zo schoon, zo veilig en zo efficiënt mogelijk zal werken. Daarbij past een ontwikkeling als een milieukeurmerk heel goed.'

Milieuthermometer Zorg zo goed als klaar

Ook in ziekenhuizen en andere zorginstellingen wordt milieuzorg een steeds belangrijker issue. Toen we een jaar geleden voor het eerst nadachten over een 'Milieuthermometer', werd er vanuit verschillende instellingen enthousiast op gereageerd. Zo enthousiast, dat op dit moment het certificatieschema zo goed als klaar is en de eerste belangstellenden zich hebben gemeld. Net als bij bijvoorbeeld de Barometer Duurzaam Terreinbeheer is er een bronzen, zilveren en gouden niveau.

Natascha Smits - Milieudeskundige UMC Utrecht

'In zorginstellingen wil men graag zo praktisch mogelijk werken', weet Natascha Smits. 'Er is in het algemeen minder behoefte aan managementsystemen zoals ISO 14001, men wil graag praktische dingen goed op een rijtje hebben. Daarom hebben wij de Milieuthermometer ontwikkeld, als een reeks van drie niveaus waarop je het ofwel goed, heel goed of supergoed doet.' Smits is Milieudeskundige bij het UMC in Utrecht. Ook is zij voorzitter van het Milieuplatform Zorg, een vereniging van zorginstellingen die werkt aan milieuzorg, kennis ontwikkelt en verspreidt, en de belangen van haar leden behartigt. MPZ-leden vertegenwoordigen 65.000 werknemers bij ruim 60 organisaties in de zorgsector. Circa de helft van alle ziekenhuizen in

Nederland is aangesloten. Smits: 'De eerste ziekenhuizen hebben zich al gemeld en naar verwachting kunnen we voor de zomer beginnen met de pilots voor de Milieuthermometer. In 2008 willen we dan echt van start.'

Enthousiasme

Thema's binnen de Milieuthermometer zijn: water, gevaarlijke stoffen, afval en bodemverontreiniging. De tophema's zijn energie en duurzame inkoop. 'Energie vooral vanwege het klimaatprobleem', zegt Smits, 'maar duurzaam inkopen vinden we ook belangrijk. Denk eens na over wat je als bedrijf allemaal binnenhaalt aan verpakkingsmateriaal of aan energieverblindende apparaten, let daar eens op. Hoe minder je binnenhaalt, hoe minder je weg hoeft te gooien. Voor het zilveren niveau zijn deze twee thema's verplicht en moeten acht optionele punten uit de andere thema's worden gekozen. Voor het gouden niveau gaan we nog een stapje verder: daarbij moet bijvoorbeeld zodra er verbouw of nieuwbouw aan de orde is, duurzaam worden gebouwd. Bij de ontwikkeling van de Milieuthermometer werken we nauw samen met SMK. Zij hebben immers de expertise om een beproefde certificatiemethodiek op te zetten. Ook zullen we dit jaar onderzoeken of het gouden niveau gelijkgesteld kan worden aan het officiële Milieukeurcertificaat.' 'Het aardige is, dat we al van verschillende ziekenhuizen hebben gehoord: 'als we meedoen, gaan we voor goud'', vertelt Smits. Aan het enthousiasme in de sector zal het dus niet liggen.

Vereniging Milieu Platform Zorgsector:
www.milieuplatform.nl

Meer
info

Milieukeurcriteria Plantaardige Producten 2007: Meer aandacht voor water

Minder milieubelastende gewasbeschermingsmiddelen, verminderen van het gebruik van meststoffen en meer aandacht voor water. Die elementen zijn het meest opvallend in de Milieukeurcriteria Plantaardige Producten 2007. Harry Pijnenburg van DLV en Frans Pladdet van SMK hebben zich uitgebreid beziggehouden met de nieuwe criteria en leggen uit wat er nieuw is en waarom. De uitgangspunten voor deze nieuwe criteria werden in eerste instantie bepaald door het College van Deskundigen van SMK. DLV Plant en CLM gaven op verzoek van SMK er op criterianiveau invulling aan.

Frans Pladdet - SMK

Harry Pijnenburg
DLV Plant

Harry Pijnenburg is adviseur en specialist gewasbescherming vollegrondsgroenten en aardbeienteelt bij DLV Plant. Hij is in zijn rol als gewasbeschermingsexpert betrokken bij de totstandkoming van de nieuwe Milieukeurcriteria Plantaardige Producten. 'Voor het eerst is nu per middel weergegeven wat de belasting is op het oppervlaktewater, bodemleven en grondwater. En de normen zijn een stuk strenger geworden. Voorheen gold als norm voor de milieubelastingspunten voor het oppervlaktewater een grens van 100; nu is dat 10'. Een factor 10 omlaag lijkt een behoorlijke uitdaging. Pijnenburg: 'Dat is het ook, maar SMK wil daar ook echt een verbeteringslag in maken. De echt belastende middelen zijn in de loop van de jaren wel uit het assortiment verdwenen. Soms zijn er ook biologische middelen voor in de plaats gekomen. Dat ziet SMK natuurlijk het liefst. Het kan ook zijn dat specifieke middelen alleen in bepaalde perioden zijn toegestaan. De milieubelasting voor het grondwater is namelijk ook afhankelijk van het tijdstip van toepassen. In het najaar is de afbraak lager en is de uitspoeling naar het grondwater hoger door meer regenval. Vandaar dat ook een onderscheid is gemaakt naar voorjaar en najaar.

Afwegingen

Uit Pijnenburgs uitspraken blijkt dat goed is nagedacht over het gebruik van de verschillende middelen. 'Bij gewasbescherming geldt uiteraard dat dit zo min mogelijk milieubelastend moet zijn. Soms kom je echter voor moeilijke afwegingen te staan. Want als je continu hetzelfde middel gebruikt, bestaat er kans op resistentie. Daarom moeten ook alternatieve middelen beschikbaar zijn waaruit een teler kan kiezen, ook al zijn die soms wat meer milieubelastend. Daar staat dan wel weer tegenover dat de teler meer maatregelen moet nemen om emissie naar het oppervlaktewater te voorkomen. Dat noemen we driftbeperking.' Extra driftbeperking is in het schema opgenomen door aanvullende eisen te stellen aan de spuitdoppen. Gebruik van dergelijke specifieke spuitdoppen is voorgeschreven wanneer oppervlaktewater in de buurt is. Verder hebben wij van SMK de opdracht gekregen de milieubelasting te bepalen bij een standaard organische stof gehalte van 1,5-3%. Dit gehalte bepaalt het risico van uitspoeling; hoe hoger het percentage, des te minder middel uitspoelt naar het grondwater. Een organisch stof gehalte van 1,5-3% is voor sommige gronden wellicht aan de lage kant, maar op deze manier kun je wel over de hele linie eenzelfde niveau toepassen.

Middelenselectie belangrijk

Projectleider Agro/food Frans Pladdet van SMK benadrukt het belang van de middelenselectie die voor de nieuwe criteria gemaakt is. 'De ontwikkelingen op dit gebied staan niet stil. Fabrikanten komen steeds met nieuwe middelen en nieuwe toepassingen. Het CTB (College Toelating Bestrijdingsmiddelen) beoordeelt of die toegelaten kunnen worden voor teelten. Ook hierin speelt het aspect van de milieubelasting een belangrijke rol. We hebben nu nieuwe, minder belastende middelen in de lijsten op kunnen nemen ter vervanging van bestaande, meer belastende middelen. Waar mogelijk zijn de stoffen van de projecten Schone Bronnen I en II en de stoffen die om gezondheidsredenen Europees ter discussie staan uit de Milieukeurlijsten afgevoerd. Zo hebben we nu bijvoorbeeld de stof carbendazim compleet uit de lijsten kunnen verwijderen.' En de toepassingsadviezen uit Schone Bronnen I werden waar mogelijk als verplichte maatregel overgenomen.

Bemesting

De Milieukeurcriteria volgen het nieuwe Mestbeleid, gebaseerd op de Europese Nitraatrichtlijn, die sinds 1 januari 2006 van kracht is. Milieukeurtelers lopen hierbij telkens minimaal één jaar vooruit op het wettelijk niveau. Dit seizoen gelden voor de Milieukeurtelers dus de gebruiksnormen voor 2008. Pladdet: 'Milieukeurtelers zijn toch de voorlopers in de sector. Zij kunnen hiermee laten zien dat het heel goed mogelijk is om met de normen van 2008 te werken.

Waterplan

Aan telers wordt dit jaar ook voor het eerst gevraagd een waterplan op te stellen. 'Verantwoord omgaan met water is een steeds belangrijker milieuthema', zegt Pladdet. 'In het waterplan geeft de teler jaarlijks een inschatting van het gebruik voor komend seizoen. Het waterverbruik wordt daarbij gespecificeerd naar waterbron en beregenings- of irrigatietechniek.' Pladdet is tevreden met het nieuwe schema: 'We hebben dit jaar in goed overleg met telers en DLV een grote vooruitgang kunnen boeken voor wat betreft de milieubelasting van de toegelaten middelen binnen Milieukeur. Het hele herzieningstraject is zorgvuldig verlopen, met diverse inspraakmogelijkheden. Ik heb er alle vertrouwen in dat er opnieuw een goed werkbaar schema ligt.'

KERNPUNTEN GEWASBESCHERMINGSMIDDELEN- BELEID SMK

- 1 Keuze middelen en toepassingsrichtlijnen: alleen binnen Milieukeur toegestane middelen kunnen worden gebruikt.
- 2 Keuze middelen op basis van milieubelastingspunten volgens de Milieumeetlat van CLM.
- 3 Beperking gebruik van middelen door bonus/malusstelsel; milieubelastende middelen krijgen maluspunten die bijvoorbeeld door natuur- en landschapsmaatregelen moeten worden gecompenseerd (bonuspunten).
- 4 Beperking gebruik van gewasbeschermingsmiddelen door een maximum hoeveelheid actieve stof die binnen de criteria van Milieukeur mag worden gebruikt.

Frans Pladdet -
SMK: fpladdet@smk.nl
> www.smk.nl
Meer info > via menukeuze 'criteriaselectie'
> agro/food

Kassen en stallen weer op milieulijst MIA en Vamil

Begin maart zijn de kassen en stallen toegevoegd aan de milieulijst voor milieu-investeringsaftrek (MIA) en voor willekeurige afschrijving milieu-investeringen (Vamil). Voor zowel de kassen onder Groen label Kas als de stallen onder Maatlat Duurzame Veehouderij is het percentage investeringsaftrek voor de MIA vastgesteld op 40%. De regelingen zijn met terugwerkende kracht vanaf 1 januari 2007 in de milieulijst opgenomen.

Kassen

Om een kas in aanmerking te laten komen voor de MIA- en/of Vamil-regeling zijn de normen aangescherpt en moet de kas voldoen aan de criteria voor zware stookteelt met uitzondering van kassen waarin in totaal minder dan 25 m³ per m² per jaar aardgasequivalenten worden verbruikt. De kas kan vallen onder de criteria voor lichte stookteelten of hetelucht teelten. Voor lichte en zware stook zijn nu respectievelijk 90 en 115 punten vereist. Het certificatieschema kan worden gedownload via www.groenlabelkas.nl.

Stallen

Onder de Maatlat Duurzame Veehouderij vallen alle diercategorieën in de varkens-, leghennen- en vleeskuikensector. Om in aanmerking te komen voor de MIA- en/of Vamil-regeling dient een bedrijf punten te behalen op de ammoniakmaatlat en op de dierenwelzijnmaatlat. Voor beide maatlaten is een minimum aantal punten bepaald; voor de overige punten (de zogenaamde vrije ruimte) kan de ondernemer zelf kiezen of ze behaald worden op de ammoniakmaatlat dan wel de dierenwelzijnmaatlat of een combinatie van beide. Voor de melkveehouderij is het op basis van de oude voorwaarden (2006) voor ammoniak mogelijk om voor 30% investeringsaftrek in aanmerking te komen.

 www.groenlabelkas.nl
www.vrom.nl/mia
www.senternovem.nl/VAMIL_MIA
<http://www.belastingdienst.nl/zakelijk/investeringsregelingen>

Anton Kool-CLM: Broeikas effecten van de landbouw

Anton Kool is als projectleider werkzaam bij CLM Onderzoek en Advies BV. Deze organisatie zet zich in voor een duurzame land- en tuinbouw door onafhankelijk onderzoek, advies en procesbegeleiding.

Anton Kool: 'Het broeikas effect is letterlijk en figuurlijk 'hot'. Je kunt geen krant openslaan of er staat nieuws in over het veranderende klimaat en oorzaken en gevolgen daarvan. Duidelijk is dat we als mensheid een bijdrage hebben in de opwarmende aarde. Helder is ook dat we verantwoordelijkheid moeten nemen om die bijdrage te verminderen. Die verantwoordelijkheid gaat heel breed want iedereen draagt een steentje bij. Bijna vanzelfsprekend denk je dan aan zaken als spaarlampen, minder autogebruik en minder vliegen. Terecht, maar veel minder bekend is dat ook de productie van voedsel een grote impact op het klimaat heeft.'

Van alle klimaatemissies in Nederland is bijvoorbeeld 12% afkomstig van de primaire productie van voedsel (de landbouw). Dit ten opzichte van 9% emissies van consumenten. Die landbouwemissies komen bijvoorbeeld vrij bij de melkveehouderij waar koeien methaan opboeren (methaan is als broeikasgas 21 keer sterker dan CO₂) en bij de teelt van gewassen waar lachgas (NO₂) vrijkomt na bemesting (dit broeikasgas is zelfs 310 keer sterker dan CO₂). Zo heeft het Centrum voor Landbouw en Milieu (CLM) laatst berekend dat de productie van 1 liter melk een emissie van broeikasgassen geeft die gelijk staat aan bijna 10 km rijden met een gemiddelde auto.

Cijfers van broeikasgasemissies in Nederland (2004 - bron: milieubalans 2006 MNP)

Industrie		51%
Verkeer		18%
Landbouw		12%
Overig		10%
Consumenten		9%

Gelukkig bestaan er voldoende mogelijkheden om deze emissies in de landbouw terug te dringen. De afgelopen jaren is daar veel onderzoek naar gedaan. Met deze onderzoekskennis komen in de toekomst meer klimaatvriendelijke landbouwmethoden beschikbaar. SMK zet zich momenteel samen met andere organisaties in om deze kennis mogelijk verder te ontwikkelen naar Milieukeurcriteria voor teelten in volle grond. Zo is SMK betrokken bij het initiatief van de Provincie Brabant, het Landbouw Innovatie Platform in Brabant, HPA, CLM en Blonk Milieu Advies (BMA), om de praktische haalbaarheid voor die meer klimaatvriendelijke landbouw op een rij te zetten. SMK is van plan om als vervolg daarop na te gaan op welke wijze deze broeikasvriendelijke maatregelen in de teelt van verschillende gewassen kunnen worden opgenomen in Milieukeurcriteria.

Convenant duurzaam varkensvlees

Groepshuisvesting van zeugen.

'Van soja tot slager. De hele keten doet nu mee', zegt een enthousiaste Mirjam de Rijk, directeur van de Stichting Natuur en Milieu. De Rijk heeft samen met De Hoeve, vereniging van varkenshouders en de Vereniging van Keurslagers een convenant ondertekend over duurzaamheidsaspecten bij de productie van varkensvlees. Het varkensvlees van boeren die bij De Hoeve zijn aangesloten heeft het Milieukeurmerk. In de overeenkomst is vastgelegd dat de gehele keten, van het verbouwen van soja voor het veevoer tot de slacht van het varken, aan bepaalde eisen van duurzaamheid moet voldoen. 'Daar hebben we vijf jaar over gedaan. Het is een heugelijk feit dat we nu onze handtekening kunnen zetten, zegt De Rijk.

Soja

Dat duurzaamheidseisen geen overbodige luxe zijn in de varkenshouderij, daarover laat De Rijk geen misverstand bestaan. 'Vlees eten is erger dan autorijden', zegt De Rijk enigszins gechargeerd. 'De effecten van varkenshouderij op het klimaat zijn groot. Mest en ammoniak hebben behoorlijke invloed op bodem, water en lucht in Nederland.' Maar ook elders in de wereld laat de Nederlandse varkenshouderij haar sporen achter. De soja, een belangrijk bestanddeel van het dagelijkse voedsel van de varkens, wordt voornamelijk verbouwd in Zuid-Amerika. 'Wij willen weten wat voor effect onze 'footprint' in andere delen van de wereld heeft', zo zegt De Rijk. De soja in het veevoer dat de varkenshouders van De Hoeve gebruiken is, zo staat in het convenant, gegarandeerd mens- en milieuvriendelijk

geteeld. 'Dit project is een koploper', zegt De Rijk ambitieus. Het project heeft tot doel de hele samenleving te laten zien dat het mogelijk is om in een commerciële omgeving fors te besparen op energie en grondstoffen.

Keurslagers

'Met een initiatief als dit kunnen we goed varkensvlees verkopen', zo verwacht ook Antoine van Baars, voorzitter van de Vereniging van Keurslagers. Voordat hij als voorzitter zijn goedkeuring aan het project kon geven, wilde hij twee voor zijn achterban essentiële zaken geregeld hebben: de logistiek en de verkrijgbaarheid van het product. De Keurslager wil geen 'nee' aan zijn klanten hoeven te verkopen, omdat het vlees niet of niet op tijd geleverd is. 'En die garanties zijn nu binnen, dus voor ons is er geen probleem meer', zo zegt Van Baars.

Bijeenkomst convenant.

De Hoeve

Die garanties kreeg hij van Hans Verhoeven, varkenshouder in Valkenswaard en voorzitter van De Hoeve. Door landelijke opschaling is het mogelijk geworden om aan de eisen, die de Vereniging van Keurslagers aan het meewerken aan dit project stelde, te kunnen voldoen.

De Hoeve is opgericht in 1998 en heeft tot doel het ontwikkelen van een concept voor maatschappelijk verantwoord varkensvlees. 'Maar het is nu pas mogelijk te garanderen dat er ook voldoende Milieukeur varkensvlees naar alle Keurslagers in Nederland kan', legt Verhoeven uit.

Hans Verhoeven van De Hoeve BV overhandigt het deelnemerscertificaat aan Keurslager Bas Dreverman.

Duurzaamheidsmeter Dierenhouderij

Duurzaam nog niet gedefinieerd

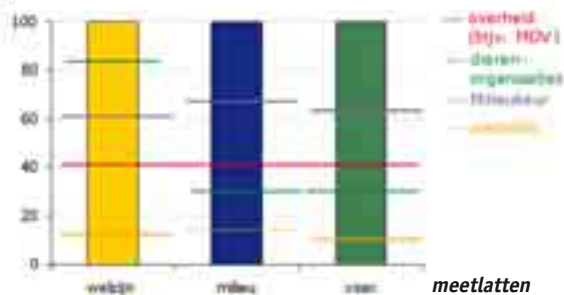
In Nederland zijn veel organisaties bezig met het bevorderen van duurzaamheid in de dierenhouderij en de veehouderij in het bijzonder. Het gaat dan bijvoorbeeld om onderwerpen als dierenwelzijn, gebruik van soorten voer en milieuthema's. Organisaties die actief bezig zijn met duurzaamheid kunnen worden gevonden in primaire sectoren, bij verwerkers van dierlijke producten, retail, belangenbehartigers, consumenten- en producentenorganisaties, maatschappelijke organisaties en overheid. Zij maken vaak voor zichzelf een omschrijving van de definitie 'duurzaam' waarmee ze vervolgens aan de slag gaan. De consequentie is dat de invulling van die definitie door de verschillende partijen niet erg transparant en nauwelijks vergelijkbaar is. Daarnaast is het voor veel organisaties niet haalbaar om de duurzaamheidsnorm die ze hebben uitgewerkt geregeld te herzien en up-to-date te houden. Voor SMK ligt hier een taak die direct aansluit bij de huidige activiteiten op het gebied van de Maatlat Duurzame Veehouderij en Milieukeur Dierlijke Producten.

Het concept Duurzaamheidsmeter Dierenhouderij

SMK kan een dergelijke Duurzaamheidsmeter ontwikkelen en beheren in nauw overleg met partijen in de keten van dierlijke producten, belangenbehartigers, overheden en maatschappelijke organisaties. Het grote voordeel van zo'n gemeenschappelijk systeem is dat de invulling van duurzaamheid transparant wordt. De Duurzaamheidsmeter kan bestaan uit een aantal meetlatten, die ieder een specifiek duurzaamheidsthema behandelen. Iedere partij kan de meetlatten voor eigen doel-

Fictief voorbeeld gebruik Duurzaamheidsmeter Dierenhouderij

einden gebruiken. De streefniveaus van duurzaamheid, de basisuitgangspunten en de huidige stand van zaken worden daarmee inzichtelijk. Daarnaast kan de Duurzaamheidsmeter dienen als benchmark voor verschillende duurzaamheidsconcepten.

In aansluiting bij de opzet van de Maatlat Duurzame Veehouderij en Milieukeur Dierlijke Producten kunnen er in de eerste instantie drie meetlatten worden opgesteld: één voor dierenwelzijn, één voor milieuaspecten in en om het bedrijf en één voor aspecten op het gebied van diervoeder. Voor diervoeder wordt voor een aparte meetlat gekozen omdat dit wat betreft mondiale milieubelasting van groot belang is.

Stakeholders over het concept

Over het idee van een Duurzaamheidsmeter Dierenhouderij is met diverse belanghebbende organisaties gesproken. De eerste enthousiaste reacties geven SMK de stimulans om verder te gaan met de ontwikkeling. In de volgende SMK-Nieuws meer over dit onderwerp.

Monique van der Gaag
Projectleider agro/food
mvandergaag@smk.nl

Meer
info

Duurzaam papier bij de overheid

De overheid is goed op weg met duurzame inkoop, maar er valt nog veel te verbeteren. Een voorbeeld daarvan is het papiergebruik. Marlies Peschier, Adviseur bij Stichting Stimular, legt uit hoe dat zit.

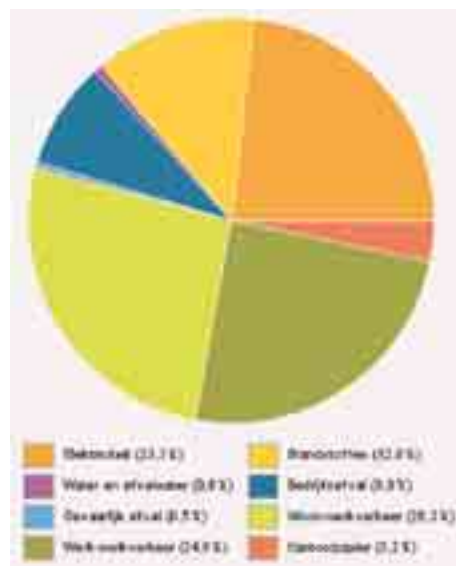
‘De benchmark overheidskantoren’, vertelt Peschier, ‘is een algemeen onderzoek waarbij we met de MKB-Milieubarometer onderzoeken hoe duurzaam de overheid werkt. Eerlijk gezegd is papiergebruik maar een klein onderdeel van de milieubelasting van een kantoor: grote winst is te behalen in vervoer en energieverbruik. Dit keer hebben 41 overheidsdiensten meegedaan aan het onderzoek. Het doel is om milieubewust ondernemen te stimuleren binnen de overheid. Van de overheid mag je immers verwachten dat die het goede voorbeeld geeft. De benchmark biedt de deelnemers een kennismaking met duurzaam ondernemen, een stimulans om een stapje verder te gaan of een stok achter de deur tegen verwaarlozing van je goede voornemens.’

Binnen de gemiddelde milieuscore springen er drie aspecten uit: woon-werkverkeer, zakelijk vervoer en energieverbruik. ‘Binnen energieverbruik is bijvoorbeeld de ICT een aandachtspunt’, weet Peschier. ‘Vaak kun je hier met eenvoudige maatregelen winst boeken. Bijvoorbeeld door het energiebeheer anders in te stellen.’ Stimular berekende voor een ziekenhuis het besparingspotentieel op energiekosten voor ICT. Het bleek dat 750 computers 's nachts en in het weekend onnodig aan staan. Dat kost € 92.000 per jaar. Elk jaar verspillen de computers 600 duizend kWh, ofwel het elektriciteitsverbruik van 180 huishoudens. ‘Binnen duurzaam inkopen is onder

andere gekeken naar het papier. Gebleken is dat 21 van de 41 onderzochte kantoren papier met een milieukeurmerk gebruiken. Op zich een mooie score, maar het betekent dus ook dat de helft nog niet zover is.’ De landelijke overheid heeft zichzelf opgelegd over drie jaar honderd procent duurzaam in te kopen’, zegt Peschier (zie ook pagina’s 4 en 5). ‘Dat betekent dat er nog een weg te gaan is.’

Marlies Peschier - Adviseur bij Stichting Stimular

Drie papiervarianten

Stichting Stimular onderscheidt in de benchmark overheidskantoren drie soorten papier:

- Regulier, houtvrij en chloorvrij gebleekt papier
- Gerecycled papier
- Papier met een milieukeurmerk, zoals Milieukeur, Europees Ecolabel of Nordic Swan. Hierbij voldoet het papier aantoonbaar aan eisen ten aanzien van grondstoffen, productieproces, emissies, hulpstoffen en energieverbruik.

Meer info

- Stimular: www.stimular.nl
- Milieukeurcriteria: www.smk.nl
- > via menukeuze 'criteriaselectie' > non-food
- Europees Ecolabel: www.metdebloemkiesjevoorgroen.nl
- > via menukeuze 'producten'
- Nordic Swan: www.smk.nl > Nordic Swan

Milieukeurcertificatieschema Autowasinstallaties en Poetsbedrijven

Het Milieukeurcertificatieschema voor auto-, truckwas-, en poetsbedrijven (Autowasinstallaties en Poetsbedrijven Nieuwe Stijl) borgt naast de milieukwaliteit ook de kwaliteit van het bedrijfsproces en de arbeidsomstandigheden.

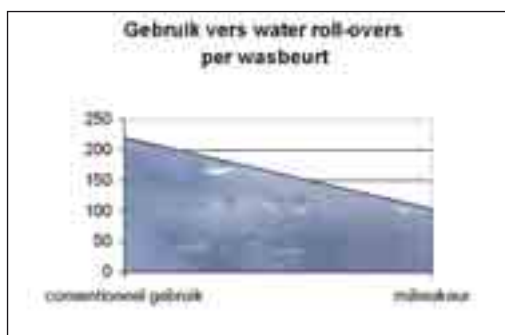
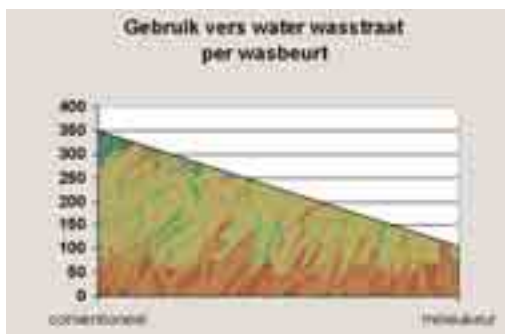
In Nederland rijden ruim 7 miljoen auto's. Gemiddeld wordt iedere auto zo'n 10 keer per jaar gewassen, zodat het in totaal over zo'n 70 miljoen wassingen gaat. Het wassen van auto's kan op verschillende manieren. Het kan gewoon op straat voor de deur (circa 35 miljoen keer). Het kan ook bij professionele autowasplaatsen. Daarbij is er keuze uit roll-overs (circa 16 miljoen keer), wasstraten (circa 10 miljoen keer) en doe-het-zelf-wasboxen (circa 10 miljoen keer).

De belangrijkste milieuaspecten bij autowassen zijn het water- en energieverbruik en het gebruik van reinigingsmiddelen. Door te werken volgens de nieuwe criteria, kunnen autowasbedrijven een belangrijke bijdrage leveren aan de vermindering van de milieubelasting. Een aantal voordelen voor het milieu wordt in dit artikel beschreven.

Waterbesparing

Bij het wassen van auto's wordt veel vers leidingwater gebruikt. Een roll-over installatie verbruikt bijvoorbeeld 200 tot 220 liter water per wasbeurt¹. In een wasstraat ligt dit zelfs aanzienlijk hoger, namelijk zo'n 350 liter per wasbeurt¹. Het verbruik van water per wasbeurt is in een doe-het-zelf wasbox het laagst met circa 75 liter water¹.

Met name in roll-over installaties en wasstraten kan veel bespaard worden op het verbruik van vers water. Technisch is veel mogelijk om met minder vers water een (even) goed

wasresultaat te behalen. In Milieukeur 'Nieuwe Stijl' zijn daarom eisen gesteld aan het maximum aantal liters vers water. Voor wasstraten en roll-overs ligt dat op 105 liter per wasbeurt. Hiermee is dus een aanzienlijke besparing te realiseren op het verswater verbruik. Theoretisch tot wel zo'n 67% respectievelijk 50%, waarbij wel bedacht moet worden dat in veel installaties al veel water wordt hergebruikt. De mate waarin dat al gebeurt varieert in de praktijk erg sterk. Algemene percentages zijn niet te geven.

Voorbeeld:

Gebruik van regenwater is een van de mogelijkheden om de behoefte aan vers water te verminderen. Regenwater heeft voldoende kwaliteit om ingezet te worden als naspoeelwater. Regenwater afkomstig van het dak van de installatie en/of andere gebouwen wordt dan verzameld en kan op diverse manieren in het wasproces worden ingebracht. Het is op deze manier mogelijk voor autowasinstallaties om in 25% of meer van de waterbehoefte met regenwater te voorzien.² Berekend naar de besparing op de behoefte van water voor het naspoeelen kan op deze manier bijna 100% in de behoefte worden voorzien.³

Energiebesparing

De hoeveelheid energie die voor Milieukeur 'Nieuwe Stijl' per wasbeurt mag worden verbruikt is voor wasstraten op 25 MJ gesteld en voor roll-overs op 15 MJ. Voor doe-het-zelf installaties is binnen wettelijk kader bepaald dat alle maatregelen uit een BMP (Bedrijfsmilieuplan) met een terugverdientijd van 5 jaar of minder worden doorgevoerd. De mogelijkheden voor energiebesparing verschillen sterk tussen wasstraten en roll-overs en doe-het-zelf boxen. Bij deze laatste groep liggen de mogelijkheden vooral op het gebied van warm waterproductie, terwijl bij de wasstraten en roll-overs het vooral om mogelijkheden voor het droogblazen van de voertuigen gaat.

Voorbeelden:

Warmteterugwinning van compressors levert energiebesparing op. Meer dan 95% van de toegevoegde energie wordt bij compressie omgezet in warmte. Deze warmte is grotendeels beschikbaar voor terugwinning. De warmte kan worden benut bij het verwarmen van waswater of lucht ten behoeve van het droogproces. De besparing ligt in de orde van 10 m³ aardgas per uur³ waarop de compressor op vol vermogen draait⁴.

Andere besparingen kunnen worden gevonden in het droogproces. Het gaat dan om efficiënter gerichter blaassystemen of het niet (standaard) drogen. Het drogen van auto's is veelal een programma dat automatisch deel uitmaakt van het wasproces. Lang niet altijd is dit even zinvol; denk bijvoorbeeld aan het drogen van auto's wanneer het buiten regent. Door het drogen optioneel aan te bieden, kan per wasbeurt waarbij niet gedroogd wordt een besparing van 0,5 kWh bereikt worden, ofwel ruim 4 MJ. Dat is 16% van het totale voor Milieukeur toegestane energieverbruik voor één wasbeurt.

Reinigingsmiddelen

In Milieukeur 'Nieuwe Stijl' is bepaald dat de te gebruiken reinigingsmiddelen voldoen aan de Milieukeurcriteria voor reinigingsmiddelen voor autowasinstallaties. Op deze manier worden de schadelijke effecten van de reinigingsmiddelen op het milieu tot een minimum beperkt. Als hierbij wordt bedacht dat er jaarlijks circa 1,5 miljoen liter reinigingsmiddelen worden gebruikt door professionele autowasbedrijven dan mag duidelijk zijn dat dit een belangrijk positief milieueffect heeft.

Samenvattend levert het werken volgens de criteria van Milieukeur 'Nieuwe Stijl' voor autowasinstallaties een aanzienlijke water- en energiebesparing en worden de negatieve milieueffecten als gevolg van reinigingsmiddelen sterk beperkt.

¹ Bron InfoMil

² Bron: onderzoek B&P bij autowasbedrijven

³ Bron: BBT voor car- en truckwash, Vito, België

Dubbel schoon in de wasstraat

Milieuvriendelijk autowassen begint in de wasstraat. Zoveel is inmiddels wel duidelijk. Maar ook de wasstraten zelf kunnen veel aan milieuzorg doen. SMK ontwikkelde nieuwe criteria voor het Milieukeurmerk voor wasstraten. Drie ondernemers vertellen hieronder over hun beweegredenen en ervaringen met milieuvriendelijk autowassen.

Jan Vollaers (IMO): 'Met milieuzorg ben je nooit klaar'

IMO is een franchise-organisatie met wereldwijd meer dan 300 volautomatische kettingwasstraten. In Nederland zijn er 39 IMO-wasstraten. Algemeen Directeur Jan Vollaers is zichtbaar trots: 'Al heel wat jaren voeren wij Milieukeur. Wij vinden dat belangrijk om verschillende redenen. Ten eerste is het een middel om aan de consument te laten zien dat we voldoen aan bovenwettelijke eisen op milieugebied. Ten tweede voor onze ondernemers: ook zij kunnen zich op deze manier onderscheiden. Ten derde is het voor ons intern ook een uitstekende leidraad en stimulans om op een verantwoorde manier te werken. Tenslotte is het voor grondeigenaren waar wij een IMO-wasstraat op willen vestigen een belangrijk teken dat men zaken doet met een gerenommeerde onderneming.'

Aangescherpt

Een IMO-wasstraat verbruikt minder energie door een zelfgebouwde automaat, en er wordt beduidend minder water verbruikt dan bij andere wasstraten. 'Alle collega's recylen wel op de een of andere manier, maar wij doen het aanzienlijk beter', stelt Vollaers. Ook de gebruikte wasmiddelen voldoen aan de eisen. De nieuwe criteria voor Milieukeur op wasstraten zijn dit jaar fors aangescherpt. Voor IMO geen reden om af te haken. Vollaers: 'Ik zal niet ontkennen dat het een fikse klus is geweest. Toch blijven wij meedoen. De nieuwe eisen zijn voornameel procedureel, want de middelenkant hadden we al eerder goed op orde. Nu wordt er bijvoorbeeld een Risico Inventarisatie en -evaluatie vereist, of een deugdelijke BHV-organisatie. Dat zijn allebei aspecten die je volgens mij sowieso op orde moet hebben. In die zin helpt het een organisatie ook verder.'

IMO Wasstraat

Continu proces

De nieuwe criteria stellen ook hoge eisen aan de milieu-logboeken. Behalve steekproeven door het Keurmerkinstituut houdt ook de IMO-moederorganisatie toezicht. 'Als wij bij een vestiging zijn, proberen we alles te controleren. Zijn er geen 'vreemde' wasmiddelen? Hangen de veiligheidsbladen op de juiste plek? Is het logboek juist ingevuld? Daarnaast moeten de franchise-nemers iedere maand de meterstanden doorgeven, zodat wij grotere afwijkingen direct kunnen signaleren en onderzoeken.' Daarom bestrijdt Vollaers dan ook dat hij voorlopig weer even 'klaar' is met Milieukeur: 'Met milieuzorg ben je nooit klaar. Het is echt een continu proces.'

Rob Luttge (RMM): 'Milieukeur uitgangspunt voor het bevoegd gezag'

Rob Luttge is niet voor één gat te vangen. Dat blijkt wel uit zijn energieke loopbaan, die aanvankelijk begon in de baggersector. Toen hij aan wal ging werken bij een plasticfabriek, begon het te kriebelen en zette hij in zijn vrije tijd zijn eigen bedrijf in mobiele truck cleaning op: RMM. 'Ik heb van meet af aan geïnvesteerd in een zo milieuvriendelijk mogelijke

oplossing', zegt Luttge. 'Het is met horten en stoten gelukt. Zowel technisch als commercieel heb ik de nodige uitdagingen achter de rug. Mijn mobiele wasvloer heb ik uiteindelijk helemaal zelf ontwikkeld.' Heel veel tijd en energie is geïnvesteerd in de techniek erachter, maar inmiddels heeft hij een prachtige oplossing en een dito klantenbestand. Heineken, Van Gend & Loos, Schiphol en de KLM zijn inmiddels vaste klant geworden.

Rob Luttge - RMM mobiele truck cleaning

Handleiding

Volgens Luttge heeft zijn gedegen en milieuvriendelijke aanpak daar zeker een rol in gespeeld. 'We waren al door verschillende instanties gecertificeerd. Dat dwingt je om je zaakjes goed op orde te hebben. Nu ga ik op voor het Milieukeurmerk, omdat dat voor mijn klanten meer toegevoegde waarde biedt. Tijdens dit traject ben ik uitstekend begeleid door SMK en Feri Duller van het Keurmerkinstituut. Daarmee zouden we de eerste in onze branche zijn met een Milieukeurmerk. Het certificaat biedt een uitstekende handleiding om je zaken zowel procedureel als technisch op orde te hebben. Uiteindelijk hoop ik daarom dat Milieukeur een uitgangspunt wordt voor vergunningverlening en controle door het bevoegd gezag.'

Illegaal wassen

Luttge hoopt ook dat het keurmerk een rol kan spelen in de ontwikkeling van de branche. De wijdverspreide praktijk van illegale truckwassing irriteert hem. 'Ga op zaterdagochtend maar eens op een industrieterrein kijken. Daar wordt volop illegaal gewassen, met lozing van schadelijke stoffen op het oppervlaktewater en al. Wassen zonder vergunning is een slechte zaak en is oneerlijke concurrentie tegen bedrijven die het verantwoord doen.'

Marieke Hurenkamp (Blinq): 'Certificering een hele kluit'

'Wij zijn heel erg blij dat we zojuist te horen hebben gekregen dat we Milieukeur hebben', vertelt Marieke Hurenkamp van autowasbedrijf Blinq. 'Met de hele procedure ben ik toch wel een jaar bezig geweest. Het is fijn om te zien dat alle inspanning uiteindelijk is beloond.' Blinq, een autowasbedrijf met twee vestigingen in Apeldoorn, heeft in februari Milieukeur gehaald. 'We proberen alles zo groen mogelijk te doen. We dragen zelfs duurzame bedrijfskleding met Europees Ecolabel van Power Workwear', zo vertelt Hurenkamp. En ze vervolgt: 'Binnenkort gaan we van start met de bouw van een nieuwe vestiging langs de A1, daar hebben we de gelegenheid om alles nóg zuiniger en milieuvriendelijker uit te voeren.' Ook volgt er een Blinq-locatie in het centrum van Utrecht. Hurenkamp vond de certificering wel een hele kluit. 'Soms zijn de criteria gemakkelijker beschreven dan uit te voeren', merkt Hurenkamp op. 'In verhouding is er wel erg veel aandacht voor de procedurele kant van het verhaal. Ik had verwacht dat het grotendeels over milieuaspecten zou gaan. Maar wij vinden Milieukeur erg belangrijk voor nu en zeker ook voor de toekomst.'

Meer info
Milieukeurcriteria: www.smk.nl
> via menukeuze 'criteriaselectie' > non food
IMO Wasstraten: www.imo-carwash.co.uk/NL
RMM: www.cleanplaza.nl > via menukeuze 'RMM'
Blinq: www.blinq.nl

Milieukeur ook voor microbrouwerijen interessant

Studenten van de opleiding Milieukunde op de HAS Den Bosch hebben onderzocht of het voor Maasland Brouwerij uit Oss mogelijk is om Milieukeur te behalen. Uit hun conclusies bleek dat het verstandig is om het certificatieschema aan te passen voor microbrouwerijen. De bemerkingen van de studenten zijn meegenomen in de herziening van de Milieukeurcriteria voor bier.

Frans Schamp, brouwmeester bij Maasland: 'Ik heb destijds zelf bijgedragen aan het ontwikkelen van Milieukeurcriteria voor brouwerijen. We hebben toen verschillende criteria opgesteld voor micro-, midden en grote brouwerijen. Doelstelling van het studentenonderzoek was om te achterhalen of het voor een microbrouwerij daadwerkelijk mogelijk is om te voldoen aan de Milieukeurcriteria 2006.'

BIERBROUWERIJEN IN NEDERLAND

Categorieën	Capaciteit in hl/jaar	Voorbeeld
Micro	50 - 50.000	Maasland (1.300 hl/jaar)
Middelgroot	15.000 - 250.000	Gulpener (125.000 hl/jaar)
Groot	> 500.000	Heineken

In de criteria van Milieukeur is bepaald dat voor alle categorieën brouwerijen geldt dat de gebruikte grondstoffen voor minimaal 80% uit Milieukeur en/of EKO moet bestaan. De criteria voor water, energie, luchtmissie, afval, verpakkingen en schoonmaakmiddelen variëren per categorie brouwerij.

'Voor micro- of ambachtelijke brouwerijen golden andere Milieukeurnormen dan voor brouwerijen die wel honderd keer zo groot zijn. Want bij zulke grote verschillen in schaalgrootte moet je ook andere eisen stellen. Toch waren er eisen die voor microbrouwerijen moeilijk haalbaar zijn', zo zegt Schamp. 'Zoals de transporteis. Als bijvoorbeeld de grondstof gerst van buiten een straal van 300 kilometer komt, moet het transport per schip plaatsvinden tot binnen de straal. Voor microbrouwerijen is dat lastig, omdat het bij ons om zulke kleine hoeveelheden gaat dat we moeilijk eisen kunnen stellen aan scheepsvervoerders. Ook is de planning van het transport bij dergelijke kleine partijen erg moeilijk. Een ander voorbeeld is dat volgens de Milieukeurcriteria om de vier jaar een energiebesparingsonderzoek moest worden uitgevoerd. Het is voor een microbrouwerij als Maasland Brouwerij een kostbare zaak om dat door een extern bureau te laten doen. Daarom zagen wij graag de mogelijkheid om dit onderzoek als bedrijf zelf uit te voeren.'

Frans Schamp - Brouwmeester Maasland

Hoe nu verder?

'Nu de nieuwe Milieukeurcriteria door SMK zijn gepubliceerd, laten we opnieuw een nulmeting uitvoeren door studenten van de HAS Den Bosch. We laten dan onderzoeken welke stappen we nog moeten nemen om aan de nieuwe criteria te voldoen. Waarschijnlijk zullen we nog wel wat zaken moeten aanscherpen, zoals bijvoorbeeld ons water- en energieverbruik', zo verwacht Schamp.

Waarom Milieukeur?

'In het beleidsplan van Maasland Brouwerij staat dat wij aan drie onderwerpen veel waarde hechten. Ten eerste aan kwaliteit. Ten tweede aan het feit dat we een leerbedrijf zijn. We werken intensief samen met ROC's, AOC's en hogescholen. Ten derde aan het zo duurzaam mogelijk produceren. We hebben gekozen voor Milieukeur omdat we onze milieuinspanningen meetbaar willen maken', licht Schamp toe. 'Ook willen wij Milieukeur graag onder de aandacht brengen van de andere brouwers van het Klein Brouwerij Collectief, een vereniging van ongeveer zestig microbrouwerijen waarvan wij ook lid zijn. Als leerbedrijf hebben we een voorbeeldfunctie. Bovendien vinden we de Milieukeurcriteria zeer leerzaam voor studenten van ROC's, AOC's en hogescholen.'

Alex van Kuilenburg en Steven Liebrechts: 'Echt iets bijgedragen'

Alex van Kuilenburg, Steven Liebrechts, Debbie de Wagter en Hans van Someren Gréve zijn de vier studenten die het onderzoek uitvoerden. 'We zijn er één blok, dat is in totaal zo'n tien weken, mee bezig geweest', vertelt Van Kuilenburg. 'We vonden het een erg interessante opdracht. Het aardige is ook dat we met ons onderzoek ook echt iets bijgedragen hebben aan de herziening van de Milieukeurcriteria Bier. Want de punten die uit ons onderzoek naar voren komen, zijn ook daadwerkelijk besproken met Frans Pladdet van SMK en een vertegenwoordiger van de certificerende instelling. We hebben in de afgelopen jaren verschillende projecten uitgevoerd, maar dit vonden we zeker een van de leukste opdrachten totnogtoe.'

Frans Pladdet - SMK: fpladdet@smk.nl
Milieukeurcriteria: www.smk.nl
> via menukeuze 'criteriaselectie' > agro/food
Maasland Brouwerij: <http://home.hetnet.nl/~maaslandbrouwerij>
Micro brouwerijen: <http://www.kleinbrouwerijcollectief.nl>

Delta Lloyd start duurzaam & groen initiatief Nieuwe autoverzekering compenseert CO₂

De grootste bijdrage in de uitstoot van verontreinigde stoffen door wegverkeer is afkomstig van personenauto's. Omringd door bomen lanceerde verzekeraar Delta Lloyd op 26 maart in het Bomencentrum Nederland de Delta Lloyd Duurzaam: Groene Autoverzekering. Dit gebeurde in aanwezigheid van afgevaardigden van de Nationale Klimaatcampagne HIER, het International Tree Fund en SMK. Met dit nieuwe duurzame initiatief wordt de schadelijke CO₂-uitstoot van auto's gecompenseerd. Zo plant Delta Lloyd voor elke afgesloten autoverzekering gedurende de looptijd jaarlijks zeven bomen in duurzame bossen. Daarnaast wordt de premie duurzaam belegd. Deze verzekering is het eerste product binnen de nieuwe Duurzaam Productlijn van Delta Lloyd.

Erica Blom, directeur Marketing & Verkoop Delta Lloyd Verzekeringen: "Deze duurzame verzekering past binnen onze filosofie waarbij we niet alleen rekening houden met het individu, maar ook met de veranderende wereld rondom het individu. Sociale en maatschappelijke verantwoordelijkheid is een vanzelfsprekend onderdeel van ons bestaansrecht. De klimaatverandering is een feit en een reden van zorg. Groen ondernemen is daarom geen hype, maar een must. Uit onderzoek blijkt dat 55% van de bevolking zegt acties te willen ondernemen met betrekking tot maatschappelijk verantwoord consumeren. Als verzekeraar helpt Delta Lloyd met dit initiatief particulieren en ondernemers om bij te dragen aan een beter milieu."

De Nationaal Klimaatcampagne HIER, het International Tree Fund en SMK zijn betrokken bij het initiatief. De Delta Lloyd bomen worden gepland door het International Tree Fund (ITF); het ITF verzorgt het beheer en de controle hierop. Het HIER-beeldmerk is het teken dat de verzekering klimaatneutraal is.

Duurzaamheidsbarometer

Ineke Vlot, manager non-food van SMK: "Delta Lloyd heeft een aanvraag gedaan bij SMK voor een Duurzaamheidsbarometer

voor de Delta Lloyd Duurzaam: Groene Autoverzekering. SMK is enthousiast over dit initiatief, want het heeft goede ervaringen met dit soort zelfregulerende instrumenten. De eerste stap in de realisatie ervan is dat een haalbaarheidsonderzoek moet leiden tot ontwikkeling en vaststelling van de criteria. Als de Duurzaamheidsbarometer dan definitief is vormgegeven, kan het product 'groene verzekeringen' worden gecertificeerd. Zo'n certificaat kan de klant van de verzekeringsmaatschappij uitstekend helpen bij het kiezen van een duurzame schadeverzekering."

Erica Blom (2e van rechts), directeur Marketing & Verkoop Delta Lloyd Verzekeringen, de Nationaal Klimaatcampagne HIER, het International Tree Fund en SMK planten bomen op het terrein van het Nederlands Bomencentrum. Fotografie: Bastiaan van Musscher.

Afscheid mevrouw Van de Kamp

Foto: Jelle de Jong

Tijdens de bijeenkomst op 15 februari 2007 van het Bestuur en alle Colleges van SMK is afscheid genomen van het lid van het College van Deskundigen Agro/Food mevrouw Van de Kamp. Zij werd benoemd als collegelid in mei 2003 en vertegenwoordigde het Hoofdproductschap Akkerbouw (HPA) en was intensief betrokken bij de ontwikkeling van criteria voor agrarische producten. Doordat zij zich bij het HPA steeds meer op Europese ontwikkelingen richtte, heeft het HPA er voor gekozen niet meer direct betrokken te zijn bij het College. SMK heeft Anneke bedankt voor haar betrokkenheid en voortreffelijke inhoudelijke inbreng en wensen haar al het goede voor de toekomst.

Ontwikkelingen

Onderzoek

Biodiesel

De 'Commissie Cramer' heeft in de zomer van 2006 aan de overheid gerapporteerd over de ontwikkeling van mogelijke duurzaamheidscriteria voor biomassa. Dit onderwerp is maatschappelijk volop in discussie. SMK heeft de mogelijkheden onderzocht voor Milieukeurcriteria voor biobrandstoffen (biodiesel en bio-ethanol) voor het wegverkeer. Gezien de discussie in het kader van de Commissie Cramer, de Europese ontwikkelingen en omdat nog geen zicht bestaat op een breed maatschappelijk draagvlak, heeft SMK begin 2007 besloten vooralsnog af te zien van de ontwikkeling van Milieukeurcriteria voor biodiesel.

Zorgsector

In januari 2007 kwam de begeleidingscommissie voor de ontwikkeling van een milieuthermometer voor zorginstellingen voor de vierde keer bijeen. Het MPZ (Milieu Platform Zorgsector) ontwikkelt samen met SMK gelaagde milieucriteria voor zorginstellingen, in eerste instantie gericht op (academische) ziekenhuizen. MPZ zal in 2007 een 'pilotproject' uitvoeren, om de bruikbaarheid van de milieuthermometer in de praktijk te testen. De mogelijkheden voor en de wenselijkheid van een koppeling van het gouden niveau van de milieuthermometer aan Milieukeur worden in 2007 onderzocht. Ook in Zweden bestaat overigens belangstelling voor het opzetten van een milieuthermometer voor de zorgsector. Nader overleg hierover met Nordic Swan staat voor 2007 op de agenda.

Herziening en verlenging van eisen

Betonproducten

In 2005 zijn de eisen voor de inzet van recyclinggranulaat versoepeld om de toepassing in de markt te stimuleren. Technisch was en is het mogelijk om hogere percentages in betonproducten te gebruiken. Het marktaandeel van producten waarin recyclinggranulaat toegepast wordt, is echter beperkt. De Milieukeurcriteria voor betonproducten zijn in 2006 ongewijzigd verlengd met een jaar tot 1 februari 2008. Bij de volgende herziening, die in de tweede helft van 2007 zal worden voorbereid, is mogelijke aanscherping van het percentage recyclinggranulaat een aandachtspunt. Verder zal ook worden nagegaan of de ontwikkelingen op het gebied van cement aanleiding vormen voor het herzien van de criteria.

Brandblusmiddelen

Het blusmiddel van veel schuimblussers bevat kleine percentages fluortensiden. Milieukeur blusschuimen bevatten maximaal 0,07 % (w/w) fluortensiden. Perfluorocyclohexaan-sulfonaten (PFOS) zijn fluortensiden. PFOS zijn persistente, bioaccumulerende en toxische stoffen. De Europese Commissie stelt regelgeving ten aanzien van PFOS voor, zo is in 2006

gebleken. SMK gaat in 2007 na of het wenselijk is om de Milieukeurcriteria te herzien, gezien de internationale ontwikkelingen met betrekking tot fluortensiden.

Decoratieve verven

Bij de herziening van de Milieukeurcriteria voor decoratieve verven begin 2006 is aansluiting nagestreefd met de Europees Ecolabelcriteria voor verf. Het soort producten dat in aanmerking kan komen voor de keurmerken verschilt echter. Eind 2006 is een begin gemaakt met de voorbereiding van de herziening van de Europees Ecolabelcriteria voor verf. Streven is ook verf voor buitentoepassingen onder deze criteria te laten vallen. SMK is projectleider van het herzieningstraject voor deze Europees Ecolabelcriteria, dat in 2008 zal worden afgerond. De verwachting is dat het Milieukeurcertificatieschema zal kunnen opgaan in de criteria voor Europees Ecolabel.

GFT-zakken

De Milieukeurcriteria voor GFT-zakken zijn in 2006 geactualiseerd. De belangrijkste aanpassing betreft de uitbreiding van de productgroep van zakken met een inhoud van 120 tot 350 liter, naar zakken met een inhoud van 5 tot 350 liter.

Groene elektriciteit

Het Milieukeurcertificatieschema groene elektriciteit is geldig tot 1 januari 2008. Eind 2006 heeft SMK geïnventariseerd welke aandachtspunten in de herziening van de criteria zouden moeten worden meegenomen. Aansluiting bij de bevindingen van de 'Commissie Cramer', die in de zomer van 2006 aan de overheid heeft gerapporteerd over de ontwikkeling van mogelijke duurzaamheidscriteria voor biomassa speelt hierin een belangrijke rol. Begin 2007 zal SMK bij de diverse betrokken partijen de maatschappelijke noodzaak en marktbelangstelling voor herziening van de Milieukeurcriteria peilen.

Verblijfsrecreatie, hotels en conferentiecentra

In 2006 zijn de Milieukeurcriteria voor verblijfsrecreatie, hotels en conferentiecentra aangepast, zodat deze in 2007 nauw aansluiten bij de Europees Ecolabelcriteria voor toeristische accommodaties en kampeerterreinen. Afgelopen najaar heeft een eerste overleg plaatsgevonden in Brussel over mogelijke samenwerking van de beide internationale keurmerksystemen voor de recreatie Europees Ecolabel en Green Key. In 2007 zal hieraan zo mogelijk een vervolg worden gegeven.

Te inactiveren criteria in 2007

Meststoffen

In 2006 zijn de Milieukeurcriteria voor meststoffen voor de particuliere markt verlengd. In 2007 zullen deze criteria echter worden geïnactiveerd wegens gebrek aan marktbelangstelling.

Ordnern en ringbanden

De Milieukeurcriteria voor ordners en ringbanden zijn in 2006 ongewijzigd verlengd. Bij gebrek aan marktbelangstelling zullen deze criteria worden geïnactiveerd in 2007.

Schoeisel

Voor schoeisel bestaan zowel Milieukeur- als Europees Ecolabelcriteria. Het Milieukeurcertificatieschema is geldig tot

Ontwikkelingen

1 april 2007. Op dit moment zijn er geen Milieukeurhouders meer. De huidige Europees Ecolabelcriteria zullen worden herzien. Vanwege het internationale bereik van Europees Ecolabel zullen de Milieukeurcriteria in 2007 worden geïncorporeerd. Producenten die geïnteresseerd zijn in een milieukeurmerk voor deze productgroep kunnen het Europees Ecolabel aanvragen.

Speeltoestellen

De herziene Milieukeurcriteria voor speeltoestellen zijn, vanwege de potentie voor Duurzaam Inkopen, in 2006 herzien en per 1 november 2006 gepubliceerd. Het gebrek aan marktbelangstelling in deze sector heeft evenwel geleid tot het besluit dit certificatieschema in 2007 te inactiveren.

Substraat en bodemstructuurverbeters

Voor substraat zijn er naast Milieukeurcriteria ook Europees Ecolabelcriteria. De criteria van Europees Ecolabel zijn herzien en uitgebreid met substraten op basis van minerale grondstoffen zoals minerale wol en perliet. Begin 2007 zijn deze criteria gepubliceerd. De Milieukeurcriteria zijn in 2006 ongewijzigd verlengd tot 1 januari 2008, met de bedoeling het certificatieschema in 2007 te inactiveren. Besloten is voorts de Milieukeurcriteria voor bodemstructuurverbeters in 2006 te inactiveren wegens een gebrek aan marktbelangstelling. Daarvoor zijn ook Europees Ecolabelcriteria beschikbaar. Producenten die geïnteresseerd zijn in een milieukeurmerk voor deze productgroep kunnen het Europees Ecolabel aanvragen.

Plantaardige producten

SMK heeft per 15 januari 2007 de herziene Milieukeurcriteria voor Plantaardige Producten gepubliceerd. Hierin ligt het accent op het verminderen van de milieubelasting bij het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en meststoffen in de teelt, omdat daar de grootste milieuwinst kan worden gerealiseerd. De nieuwe criteria zijn te downloaden via: www.smk.nl.

Bij de Milieukeurteelten zijn alleen gewasbeschermingsmiddelen toegestaan die het milieu zo min mogelijk belasten. Deze middelen staan op de lijsten met toegestane middelen in de Milieukeurcriteria. In overleg met diverse maatschappelijke organisaties, telers en op advies van DLV zijn deze lijsten geactualiseerd. Voor wat betreft het gebruik van meststoffen volgen de Milieukeurcriteria het nieuwe Mestbeleid, gebaseerd op de Europese Nitraatrichtlijn. Milieukeurtelers lopen hierbij telkens minimaal 1 jaar vooruit op het wettelijk niveau. Het verantwoord omgaan met water is een steeds belangrijker wordend milieuthema. Om de bewustwording rondom het watergebruik en de mogelijke besparingen te stimuleren, is het opstellen van een waterplan dit jaar voor het eerst opgenomen in de criteria.

Eerste Spaanse vollegrond telers onder Milieukeur

Twee Spaanse vollegrond telers zijn gecertificeerd voor het Milieukeur Plantaardige Producten. Hiermee wordt het voor groentesnijderijen mogelijk om het gehele jaar door producten te leveren met Milieukeur.

Be- en verwerkte producten

De herziene Milieukeurcriteria voor be- en verwerkte producten zijn vastgesteld met ingang van 1 februari 2007 en geldig tot 1 februari 2008. De nieuwe criteria zijn te downloaden via: www.smk.nl.

De eisen voor de productgroepen visproducten en varkensvleesproducten en verwerkte groenten zijn ongewijzigd verlengd. Bij de herziening van de eisen voor bewerkte producten is met name aandacht besteed aan het definiëren van de gebruikte grondstoffen voor het Milieukeur assortiment bewerkte groenten. Bij de herziening van de eisen voor bier zijn de eisen voor de microbrouwerijen nader gespecificeerd. Met name bij deze groep microbrouwerijen bestaat grote belangstelling om in 2007 onder Milieukeur te gaan produceren.

Bloemen en planten

De Milieukeurcriteria voor bloemen en planten zijn in 2007 met enkele tekstuele aanpassingen per 1 februari 2007 verlengd tot 1 februari 2008. De nieuwe criteria zijn te downloaden via: www.smk.nl.

Barometer Duurzaam Terreinbeheer

Na de bijeenkomst begeleidingscommissie in november 2006 is er door CLM onderzoek gedaan naar een aantal vragen over de criteria. Tijdens de hoorzitting, waaraan ruim 80 personen deelnamen, is er een toelichting gegeven op het concept schema. De herziening van de criteria zal in maart 2007 worden afgerond door het College van Deskundigen Agro/Food.

Jaarverslag SMK 2006 in productie

In mei wordt het Jaarverslag SMK 2006 gepubliceerd; op dit moment is de productie ervan in volle gang. SMK rapporteert in dit jaarverslag over de belangrijkste mijlpalen in 2006 en over de gerealiseerde resultaten, inclusief een financiële verantwoording. Geïnteresseerden kunnen vanaf 1 mei het jaarverslag als PDF-file downloaden via www.smk.nl of een gedrukt exemplaar aanvragen per e-mail (info@smk.nl).

PWN en de gemeente Lelystad gecertificeerd voor de Barometer Duurzaam Terreinbeheer

Eind februari 2007 heeft PWN Waterleidingbedrijf Noord-Holland (niveau goud) en de gemeente Lelystad (niveau brons) het certificaat "Barometer Duurzaam Terreinbeheer" officieel uitgereikt gekregen uit handen van Job Verheijden, directeur Riwa-Maas en voorzitter van de landelijke Stuurgroep Implementatie Duurzaam Terreinbeheer (SIDT). Door het behalen van het certificaat hebben deze organisaties bewezen op een verantwoorde manier hun terreinen te onderhouden.

Samenwerking

SMK werkt samen met verschillende partijen aan de Barometer Duurzaam Terreinbeheer om zo te komen tot maatschappelijk gedragen criteria die transparant, meetbaar en geborgd zijn. Hieraan werken mee: PRI (Plant Research International van Wageningen Universiteit en Researchcentrum), provincies, waterschappen, waterbedrijven, terreinbeheerders, overheden en anderen.

De Barometer Duurzaam Terreinbeheer heeft als doel om de beheerder te helpen het onderhoud van haar terreinen op een zo duurzaam mogelijke manier uit te voeren. Hiervoor zijn duidelijke en werkbare criteria opgesteld. Het certificatieschema Barometer Duurzaam Terreinbeheer is een tot nu toe vrijwillig systeem. Organisaties die gecertificeerd zijn voor de Barometer Duurzaam Terreinbeheer lopen dan ook voorop in de ontwikkeling naar verduurzaming en hebben daardoor een voorbeeldfunctie.

Landelijke ontwikkelingen

De Barometer zorgt er onder andere voor dat, als er onkruidbestrijdingsmiddelen worden toegepast op verhardingen, dit op een verantwoorde manier gebeurt. In de Barometer Duurzaam Terreinbeheer is hiervoor het DOB-systeem opgenomen. Dit systeem biedt preventieve maatregelen om de emissie naar oppervlaktewater te minimaliseren. Recent heeft het College Toelating van Bestrijdingsmiddelen (CTB) besloten dat de

Hoorzitting druk bezocht

toepassing van glyfosaat (veelal bekend als Roundup) op verhardingen alleen mag gebeuren als de DOB-methodiek wordt toegepast. Deze DOB-methode is via de Barometer Duurzaam Terreinbeheer certificeerbaar voor beheerders. Voor aannemers en hoveniers (de toepassers) zullen de komende maanden de criteria worden uitgebreid.

Het Landelijke Bestuurlijk Overleg Water (LBOW) heeft een aantal zaken vastgesteld om op korte termijn in wetgeving op te nemen:

- Verplichte preventiemaatregelen bij aanleg en beheer van terreinen
- Verplichte maatregelen tegen emissie bij gebruik van bestrijdingsmiddelen
- Certificering van de toepasser
- Verbod op gebruik van middelen op verhardingen binnen de in de Kaderrichtlijn Water aangewezen beschermde gebieden

Al deze zaken worden opgenomen in de Barometer Duurzaam Terreinbeheer. Organisaties die gecertificeerd zijn voldoen aan deze eisen.

Hoorzitting

De hoorzitting die voorafging aan de eerder genoemde uitreiking van nieuwe certificaten werd bezocht door veel belangstellenden. Op een constructieve wijze werden de herzieningsvoorstellen besproken. Opmerkingen hadden met name betrekking op de afstemming tussen de DOB-methodiek en de criteria in het certificatieschema. Op diverse onderdelen zijn verdere verduidelijkingsvragen gesteld. Bijvoorbeeld hoe om te gaan met de verplichting om periodiek hondenuitlaatplaatsen te reinigen als de bewoners van een gemeente zelf al verplicht worden hun hondenpoep daar op te ruimen. Het college van deskundigen zal zich de komende tijd buigen over de vragen en besluiten daarin nemen. De aanwezigen worden daarna hierover geïnformeerd. In april zal een herzien certificatieschema van de Barometer worden gepubliceerd. Vervolgens zal, zoals eerder genoemd, een aanvulling van de criteria worden uitgewerkt waarmee ook toepassers van onkruidbestrijdingsmiddelen gecertificeerd kunnen worden.

*Uitreiking certificaten
Barometer Duurzaam
Terreinbeheer*

Workshop Gifvrij onkruidbeheer op verhardingen

Gifvrij onkruidbeheer was het centrale thema van de bijeenkomst voor waterschappen in Houten op 25 januari 2007. 'Meningvormend', zo luidt de insteek van dagvoorzitter Gert-Jan de Maagd (DG Water) bij aanvang van de workshop "Onkruidbeheer op verhardingen". 'Iedere waterschapper weet na deze dag wat hij over onkruidbestrijding moet zeggen als hij naar een gemeente of een bedrijf gaat'.

Op de bijeenkomst waren aanwezig 17 waterschappen, vertegenwoordigers van provincies, Plant Research International, RIZA, Ministerie van VROM, SMK, VEWIN en de gemeenten Venlo, Lelystad en Wageningen. In dit artikel worden de kernpunten van deze dag gepresenteerd.

Van verharding naar water

Volgens Herman van Rooijen van Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden zijn er in de praktijk drie emissieroutes van bestrijdingsmiddelen van verhardingen naar water: een route die loopt via het oppervlaktewater naar het grondwater, een andere route gaat via de rioolkolck waarbij effluent van de rioolwaterzuivering in het oppervlaktewater terecht komt en als laatste de rechtstreekse emissies op oppervlaktewater.

Er zijn verschillende metingen aan de afspoeling van bestrijdingsmiddelen. Bij conventionele onkruidbestrijding op verharding (chemie) zijn in het oppervlaktewater concentraties tot 25 µg/l, in het influent tot 83 µg/l en in het effluent van 1-17 µg/l aangetroffen. Bij het toepassen van chemie volgens de DOB-methode (Duurzaam Onkruid Beheer) liggen de concentraties op 1-5 µg/l in het oppervlaktewater en respectievelijk tot 6 µg/l in het influent en 1-3 µg/l in het effluent.

OVO-advies

Het advies van de OVO-werkgroep (Onkruidbeheer op Verhard Oppervlak) wordt namens RIZA gepresenteerd door Corine Baltus. In het advies 'Naar een verantwoord onkruidbeheer op verhardingen' worden chemievrije methoden vergeleken met chemische vormen van onkruidbestrijding. Doel is een verantwoorde afweging te kunnen maken om zo de emissie van verontreinigende stoffen naar verschillende milieucompartimenten te reduceren. De belangrijkste pijlers waarop het advies van OVO is gestoeld, betreffen de aandacht voor preventieve maatregelen, een evenwichtige afweging van gebruik van chemische en niet-chemische bestrijdingsmiddelen en het formuleren van een toetsingskader met het oog op regulering.

SMK: 'Samenwerking van belang'

SMK benadrukt dat samenwerking tussen alle waterpartijen van groot belang is. Herman Docters van Leeuwen licht dat onderwerp toe: 'Een gezamenlijke, besluitvormende aanpak, waarbij provincies, gemeenten, waterschappen én drinkwaterbedrijven hun communicatie transparant op elkaar afstemmen. Dát biedt externe en interne kansen. Denk aan maatschappelijk verantwoord ondernemen, maar ook een efficiënt management van het beheer. Gebleken is dat afstemming kostenbesparing en kwaliteitsverbetering op kan leveren. Het gebruik van een eenduidig transparant certificatiesysteem als de Barometer Duurzaam Terreinbeheer biedt daarvoor een geschikt handvat.'

Eenduidige output discussie

In de groeps- en forumdiscussie staan de deelnemers stil bij een aantal stellingen. Vanuit de bronaanpak geven zij primair de voorkeur aan het non-gebruik van bestrijdingsmiddelen. Uit evaluatie van kosten moet naar voren komen dat deze bronaanpak mogelijk is vanwege betaalbare alternatieven. Zolang gifvrij onkruidbeheer het imago heeft veel duurder te zijn dan onkruidbeheer met gif, zijn de financiën de doodsteek voor de gifvrije variant, vinden de aanwezigen. Bovendien blijkt uit de LCA (Levens Cyclus Analyse) dat het totale milieueffect van DOB en chemievrij vergelijkbaar is, maar dat DOB een hogere emissie heeft naar het compartiment water. Dit is het directe belang van de waterbeheerders. Derde reden om vast te houden aan chemievrij beheer zijn de mogelijke schadelijke effecten op langere termijn, bijvoorbeeld naar grondwater. Verder is de handhaving van de gecertificeerde chemische bestrijding nog niet duidelijk. SMK zal hiervoor in de loop van 2007 een certificatiesysteem voor toepassers uitwerken dat is gebaseerd op de DOB-methode.

Monitoringsgegevens wijzen aan dat glyfosaat vooral een drinkwaterprobleem is en niet een ecologisch probleem. Desondanks vindt de stelling duidelijk geen gehoor dat met de invoering van het nieuwe gebruiksvoorschrift voor glyfosaat de rol voor de waterkwaliteitsbeheerder is uitgespeeld. Veel waterschappen zijn hier juist al langer mee bezig. Terreinbeheerders moeten gecertificeerd zijn om chemie te gebruiken. Geconstateerd wordt dat door het OVO-advies chemisch onkruidbeheer een gelijkwaardig alternatief vormt voor niet-chemisch beheer. In de communicatie moeten waterschappen hier aandacht aan besteden. Andere rollen die de waterbeheerders innemen zijn die van agendasteller op basis van de monitoring, vergunningverlener bij bedrijven, handhaver in het kader van de Bestrijdingsmiddelenwet en kadersteller voor het bepalen van locatiespecifieke eisen wanneer dit ten behoeve van de waterkwaliteit nodig is. Uit deze rollen volgt als vanzelfsprekend dat waterschappen en voorbeeldfunctie hebben. Het lijkt daarom voor de handliggend om de implementatie van het OVO-advies als eerste binnen de eigen organisatie van de waterschappen ter hand te nemen.

CTB: minder glyfosaat in oppervlaktewater

Het College voor de Toelating van Bestrijdingsmiddelen (CTB) heeft besloten dat onkruidbestrijdingsmiddelen op basis van glyfosaat op verhardingen slechts beroepsmatig en volgens de methode Duurzaam Onkruidbeheer (DOB) mogen worden toegepast. Het CTB is er voorstander van dat gebruikers hiervoor een certificeringsplicht krijgen. De overheid werkt op dit moment aan het wettelijk kader van certificatie bij het gebruik van onkruidbestrijdingsmiddelen op verhardingen. Naast certificatie zal ook een aangepaste inhoud van de spuitlicentie een rol spelen bij de toepassing van glyfosaat op verhardingen. Waarschijnlijk worden deze zaken in 2007 gerealiseerd. Voor terreineigenaren kan nu al certificering plaats vinden in het kader van de Barometer Duurzaam Terreinbeheer.

Mari Marinussen - beoordelaar toelaatbaarheid gewasbeschermingsmiddelen CTB

Het toepassen van glyfosaat moet aan de voorwaarden voldoen, zoals gesteld in de DOB-richtlijn, onderdeel van de Barometer Duurzaam Terreinbeheer van SMK. Het CTB wil gebruik van glyfosaat terugdringen om zo de emissie van glyfosaat naar het Nederlandse oppervlaktewater te verminderen. Professionele onkruidbestrijders, dat zijn gebruikers van bestrijdingsmiddelen met een spuitlicentie, onder andere werkzaam bij hoveniersbedrijven, moeten vanaf nu bij het gebruik van glyfosaat op bestrating rekening houden met onder meer

weersgesteldheid en de nabijheid van afwateringsmogelijkheden. De middelen mogen alleen op plekken waar onkruid staat toegepast worden. Voor particulieren is het gebruik van glyfosaat op straten en stoepen in het geheel verboden.

Neerslag

Mari Marinussen, beoordelaar toelaatbaarheid gewasbeschermingsmiddelen van het CTB, licht toe: 'Als er bijvoorbeeld een grote kans is op neerslag, mag er niet worden gespoten. De kans is namelijk groot dat glyfosaat afstroomt van de verhardingen en in het oppervlaktewater terecht komt. Een ander voorbeeld is het verbod op gebruik van glyfosaat rondom straatafvoerputjes. Op die plaatsen kan het onkruid via heet water, branden en borstelen worden aangepakt. Die methoden zijn minder belastend voor het milieu, maar brengen wel weer hogere kosten met zich mee.'

Drinkwater

Marinussen voegt toe: 'De belangrijkste reden om het gebruik van glyfosaat te beperken is de te hoge concentratie van dit middel in het Nederlandse oppervlaktewater. Het zuiveren van dit water tot drinkwater kost waterzuiveringsinstallaties een stap extra in het gehele proces. Het invoeren van nieuwe regels moet de emissie van glyfosaat naar oppervlaktewater verminderen en zo voor schoner water zorgen.'

Opgebruikstermijn

Het nieuwe wettelijke gebruiksvoorschrift van glyfosaat is ingegaan op 1 januari 2007, maar bestaande middelen hebben een opgebruikstermijn van twaalf maanden. Dat betekent dat bedrijven eerst hun bestaande voorraad mogen verkopen, en dat gebruikers de middelen nog een jaar volgens het oude etiket mogen gebruiken. Hoewel glyfosaat tot nu toe het enige chemische onkruidbestrijdingsmiddel is dat onder de DOB-richtlijn valt, verwachten wij dat in de toekomst ook het gebruik van andere onkruidbestrijdingsmiddelen aan deze regels met certificatie moeten gaan voldoen', besluit Marinussen.

www.smk.nl
> via menukeuze Duurzaam Terreinbeheer
www.ctb-wageningen.nl

Meer info

De Barometer Duurzaam Terreinbeheer kan een belangrijke rol spelen in schoner water. Hoe dat zit, legt Job Verheijden, Voorzitter van de Stuurgroep Implementatie Duurzaam Terreinbeheer (SIDT), uit.

Job Verheijden is in het dagelijks leven directeur van RIWA-Maas, een internationale vereniging van drinkwaterbedrijven die de Maas als innamebron gebruiken. 'Drinkwaterbedrijven hebben veel last van de uitspoeling van pesticiden en herbiciden naar het oppervlaktewater', weet Verheijden. 'Tot op heden kunnen we onze zuiveringstechnieken nog daarvoor uitbreiden, maar het is beter om het te voorkomen. Daarom schuiven we met onze ideeën voor verbeteringen steeds verder naar de bron van de vervuiling. Het is natuurlijk een optimale situatie als zulke stoffen in het geheel niet meer in het oppervlaktewater terecht komen. Bovendien zijn er de Kaderrichtlijn Water en de drinkwaterwet die op zowel nationaal als op Europees niveau het toegestane gehalte aan dergelijke stoffen bepalen.'

Barometer Duurzaam Terreinbeheer

Verheijden vervolgt: 'Als SIDT hebben we al eerder besloten om bij het bereiken van onze doelen de Barometer Duurzaam Terreinbeheer van SMK als gereedschap te gebruiken. Want als we deze weg volgen, willen we onze voornemens graag vastleggen en controleren. Dat kun je heel goed met de Barometer Duurzaam Terreinbeheer. Parallel aan het SIDT-plan heeft het hoogste wateroverlegorgaan in Nederland, het LBOW, op basis van de conclusies en aanbevelingen van een eigen onderzoek aan ons gevraagd om een rol te spelen bij de implementatie van duurzaam terreinbeheer op verhandingen.'

Top-down

De SIDT heeft besloten dat bij de implementatie van duurzaam terreinbeheer een top-down-structuur zal worden toegepast. Op die manier moet het Rijk aan de waterschappen, provincies en gemeenten de handvatten voor verbetermaatregelen aanreiken. Gereedschappen daarbij zijn richtlijnen, beleidskaders, maar

ook de belangrijke Decembertota van de Ministeries van VROM, V&W en LNV. Verheijden: 'Het gaat erom dat alle terreinbeheerders zich bewust worden van het probleem. Men moet vooral willen dat deze stoffen niet in het water komen. Ik heb de indruk dat men er zeker open voor staat. Ook de toepassers van onkruidbestrijding, veelal aannemers, hebben behoefte aan regels. Zo hoeven zij niet bang te zijn dat als ze een duurzame methode offrenen, uit de markt geprijsd te worden door een collega die een (goedkopere) chemische methode gebruikt. En de beste methoden moeten nóg beter onder de aandacht gebracht worden. Daarom ben ik erg tevreden met de bereikte resultaten binnen het SIDT. Prominente vertegenwoordigers van Rijksoverheden, waterschappen, gemeenten, provincies en bedrijvenorganisaties nemen daarin deel en moeten in staat zijn de boodschap naar hun achterban over te brengen.'

Internationaal

Op dit moment inventariseert de SIDT de concrete activiteiten die uitgevoerd moeten worden. 'Zo is de AIDT (Adviesgroep Implementatie Duurzaam Terreinbeheer) bezig met het opstellen van een communicatieplan', vertelt Verheijden. 'Daarnaast buigen we ons over de wettelijke verankering van de ideeën. Ik begrijp dat het lastig is om via de wet verregaande voorschriften af te dwingen, maar via een instantie als het CTB (College voor de Toelating van Bestrijdingsmiddelen) kun je naar mijn idee wel veel regels vastleggen. Als we het over al dit soort aspecten eens zijn, kunnen we goed van start met de daadwerkelijke implementatie van duurzaam terreinbeheer in Nederland. En daarna internationaal. Via de internationale rivierencommissie, waar RIWA-Maas ook deel van uitmaakt, zullen we onze initiatieven ook in Europa kenbaar maken.'

SMK houdt hoorzitting over herziening criteria Groen Label Kas

SMK organiseerde op woensdag 21 februari in Den Haag een hoorzitting over de invulling van de nieuwe criteria Groen Label Kas. Bij de hoorzitting, die werd voorgezeten door de heer Van Wesemael, voorzitter van het College van Deskundigen Groen Label Kas, waren meer dan zeventig organisaties uit de glastuinbouw en daaraan aanverwante branches aanwezig. Het doel van de hoorzitting is om aan betrokken partijen de gelegenheid te bieden een reactie te geven op de in een concept-rapport voorgestelde wijzigingen van de criteria Groen Label Kas. SMK zal in april 2007 het nieuwe certificatieschema vaststellen.

Het certificatieschema voor Groen Label Kas wordt periodiek herzien. De huidige criteria lopen tot juli van dit jaar. Herman Docters van Leeuwen, aanwezig bij de hoorzitting en projectleider Groen Label Kas bij SMK legt de werkwijze uit: 'De gehele procedure voor de herziening van de huidige criteria is vorig jaar maart al gestart. SMK heeft in samenwerking met het adviesbureau VEK-Advies een voorstel ter herziening van de criteria gemaakt. Hierop hebben we al een ordner vol met reacties gekregen. Deze zijn in de herzieningsversie verwerkt na behandeling daarvan in het College. Het concept dat vervolgens werd ontwikkeld is voorgelegd in de hoorzitting.

Veel vragen en opmerkingen kwamen er tijdens de hoorzitting over de eisen die er in de toekomst aan de uitstoot van rookgassen zullen worden gesteld. Docters van Leeuwen: 'Bij het gebruik van warmtekrachtinstallaties (WKK's), die in de tuinbouw uit het oogpunt van energie-efficiëntie veel worden ingezet, komen onder meer de rookgassen NOx en methaan vrij. Omdat methaangas een sterk broeikaseffect heeft, wil de overheid regels stellen voor de uitstoot van methaan. Verder is de overheid van plan om de NOx-eisen aan te scherpen. Zoals het er nu uitziet betekent dit dat elke WKK een rookgasreiniger zal moeten hebben. Omdat elke Groen Label Kas natuurlijk aan de wet moet voldoen volgt het College in het hoorzittingsconcept het voorgenomen beleid'

Een wijziging die eveneens veel reacties opriep, betrof de criteria voor lichte en zware stook bedrijven. Van lichte stook bedrijven, zoals bijvoorbeeld sla- en radijsteelt ligt de gemiddelde stooklijn (temperatuur in de kassen in januari) onder de 17 graden en van zware stookbedrijven, zoals bijvoorbeeld paprika- en tomatenkwekerijen, ligt deze boven de 17 graden. Docters van Leeuwen: 'De laatste jaren zijn er veel bedrijven onder 'lichte stook' aangemeld, die je eigenlijk onder 'zware stook' verwacht. Het systeem wordt daarom aangepast. De onderverdeling licht en zwaar verdwijnt, daarvoor in de plaats komt een systematiek waarbij er naar het totale energieverbruik wordt gekeken. Het worden dan intensieve en extensieve kassen. De grens wordt nu voorgesteld op een totaal energieverbruik per jaar van 25 kubus aardgasequivalenten per vierkante meter.'

Tijdens de hoorzitting zijn er daarnaast ook over de wijze van controle op de naleving van regels de nodige vragen gesteld. 'Het College heeft als algemeen uitgangspunt om middelvoorschriften te vervangen door doelvoorschriften. Dit houdt in dat het bereiken van een bepaald resultaat uitgangspunt wordt. De controle richt zich dan op het al of niet behalen van het resultaat en niet op de aanwezigheid van bepaalde apparaten. De tuinder heeft dan meer vrijheid om te bepalen op welke manier hij de vereiste doelen bereikt. Een goed energie-management kan dan een grotere rol spelen. Dit vraagt wel dat de tuinder voldoende zicht heeft op de werkelijke energiestromen in de kas. Het College moet afwegen of voorgestelde wijzigingen in de praktijk voldoende controleerbaar zijn. In elk geval kan het definitieve certificaat pas worden afgegeven nadat de teeltgegevens van een volledig teeltjaar bekend zijn", aldus Docters van Leeuwen.

Tot slot noemt Docters van Leeuwen nog een vierde punt: de criteria met betrekking tot kwaliteit van 'uitgangswater'. 'Vanuit de waterschappen is voorgesteld om de bestaande keuzemaatregel om minimaal 80% goed uitgangswater te hebben op te nemen als baseis. Dit betekent in de praktijk meestal dat tuinders grond moeten reserveren voor het creëren van een flink wateropslagbassin. Maar de grond is kostbaar en in bepaalde gevallen werkt dit kostenverhogend. Het college zal zich nader beraden over alle schriftelijk en mondeling ingebrachte opmerkingen en vragen. De personen die zich hebben gemeld voor de hoorzitting zullen te zijner tijd een verslag van deze bijeenkomst ontvangen met een uitwerking van de vragen en de besluiten.

*Herman Docters van Leeuwen
- manager agro/food SMK -
projectleider Groen Label Kas
WKK*

LTO pleit ook voor CO₂-emissiehandel voor kleine en middelgrote glastuinders

Over twee jaar is de handel in CO₂-emissie-rechten voor de gehele glastuinbouwsector geregeld. Dat verwacht Gert-Jan Brueren, beleidsmedewerker milieu bij ondernemersorganisatie LTO Noord Glaskracht. Vorig jaar is LTO Noord Glaskracht met het Productschap Tuinbouw en de ministeries van Landbouw en van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieu (VROM) overeengekomen dat ook kleine tot middelgrote glastuinbouwbedrijven een eigen handelssysteem mogen invoeren.

Gert-Jan Brueren - Beleidsmedewerker milieu LTO Noord Glaskracht

Energienormen

In het huidige systeem wordt nu nog gewerkt met energienormen, waarin is vastgelegd hoeveel energie een tuinder per m² voor een bepaalde teelt mag gebruiken. Het grootste bezwaar van Brueren is dat het systeem niet flexibel is. 'Het is ouderwets. Ondernemers met een kleine CO₂-emissie boeken soms geen milieuwinst, maar hebben wel de administratieve lasten', zo zegt Brueren.

Eigen verantwoordelijkheid

De glastuinbouw is daarom op zoek gegaan naar andere mogelijkheden om de uitstoot van CO₂ te regelen. Op Europees niveau wordt er al gewerkt via CO₂-emissiehandel en in 2008 vallen in Nederland zo'n 70 grote glastuinbouwbedrijven onder deze regeling. LTO Noord Glaskracht streeft ernaar de handel in CO₂-emissies over een aantal jaren in de gehele glastuinbouwsector in Nederland te hebben ingevoerd. 'Het grote voordeel van dit systeem' zo legt Brueren uit, 'is dat ondernemers meer vrijheid en verantwoordelijkheid krijgen in het regelen van

hun CO₂-uitstoot. Ondernemers worden door dit systeem gestimuleerd om energiezuinig te produceren en moeten investeren in broeikasgasrechten als ze slecht presteren.'

Hoofdpijlers

Minder energiegebruik betekent minder CO₂-uitstoot. De tuinder is er dus veel aan gelegen om het gebruik van energie terug te brengen. LTO Noord Glaskracht ondersteunt de tuinders hierin door het formuleren van beleid. De hoofdpijlers van dit beleid zijn: het stimuleren van het bouwen van gesloten kassen waarbij de overmaat aan zonnewarmte die vooral 's zomers in kassen ontstaat wordt opgeslagen en deze 's winters gebruiken, het stimuleren van het gebruik van WKK's en het betrekken van de benodigde rest-CO₂ van derden. Dit laatste voorkomt dat speciaal voor CO₂-behoefte gestookt wordt terwijl er geen warmtebehoefte is.

Groen Label Kas

Bij het streven naar een energiezuiniger glastuinbouw in Nederland ziet Brueren ook een taak weggelegd voor Groen Label Kas. 'De investeringen voor het aanleggen van bijvoorbeeld gesloten kassen zijn hoog. Groen Label Kas kan één van de instrumenten zijn waarmee via fiscaal voordeel de kop van de hoge investeringskosten kan worden afgehaald.'

Herziening criteria GLK

Brueren maakt zich echter wel zorgen over de herziening van de criteria voor Groen Label Kas zoals die zijn gepresenteerd tijdens de hoorzitting in februari. Hij is van mening dat de voorwaarden waaraan een kas moet voldoen om Groen Label te verkrijgen in het voorgestelde plan te hoog zijn. Met name voor NO_x en koolwaterstoffen in rookgassen en voor lichthinder gaat dit op. 'Ik hoop dat de criteria naar aanleiding van ons commentaar tijdens de hoorzitting nog worden aangepast, want aan onmogelijke eisen heb je niks', aldus Brueren.

www.groenlabelkas.nl
www.vrom.nl/mia
www.senternovem.nl/VAMIL_MIA
www.belastingdienst.nl/zakelijk/investeringsregelingen

Meer
info

Kassen weer op de milieulijst MIA en Vamil

Begin maart zijn de kassen toegevoegd aan de milieulijst voor milieu-investeringsaftrek (MIA) en voor willekeurige afschrijving milieu-investeringen (Vamil). Het percentage investeringsaftrek is voor MIA vastgesteld op 40%. De regeling is met terugwerkende kracht vanaf 1 januari 2007 in de milieulijst opgenomen.

Om een kas in aanmerking te laten komen voor de MIA-en/of Vamil-regeling zijn de normen aangescherpt en moet de kas voldoen aan de criteria voor zware stook teelt met uitzondering van kassen waarin in totaal minder dan 25 m³

per m² per jaar aardgasequivalenten worden verbruikt. De kas kan vallen onder de criteria voor lichte stookteelten of hetelucht teelten. Voor lichte en zware stook zijn nu respectievelijk 90 en 115 punten vereist. Het certificatieschema kan worden gedownload via www.groenlabelkas.nl.

www.groenlabelkas.nl
www.vrom.nl/mia
www.senternovem.nl/VAMIL_MIA
www.belastingdienst.nl/zakelijk/investeringsregelingen

Meer
info

Han Swinkels: 'Maatlat Duurzame Veehouderij biedt nieuwe kansen'

Volwaardkip

De nieuwe Maatlat Duurzame Veehouderij is inmiddels gereed en zal worden opgenomen in de MIA- en Vamil-regelingen. Han Swinkels van LTO Nederland geeft zijn visie op de nieuwe opzet en legt uit hoe de sector zelf erin staat.

Han Swinkels is als Manager Dierlijke Sectoren van LTO Nederland betrokken bij de beoordeling van de criteria vanuit de praktijk. Zijn expertise ligt vooral op het gebied van pluimvee en varkenshouderij. 'Inhoudelijk heb ik ook de discussie gevoerd met SMK', vertelt Swinkels. 'En vragen gesteld. Wat betekent het nu precies voor ondernemers als je bepaalde regels vaststelt? Hoe moet je bepaalde criteria nu interpreteren? Vervolgens hebben we samen met de ministeries van LNV en VROM afgesproken dat we de nieuwe MDV zouden voorleggen aan een aantal onder-

Han Swinkels - Manager Dierlijke Sectoren LTO Nederland

nemers. Zo'n vijf à tien ondernemers zijn benaderd met de vraag hoe zij er tegenaan kijken. Zij kwamen tot de conclusie dat het goed werkbaar is.'

Het is volgens Swinkels een goede zaak dat de MDV breder gaat dan milieuelementen, met bijvoorbeeld dierenwelzijn. 'Wij als LTO Nederland zijn ook gebaat bij verbreding van de MDV, niet alleen naar meer elementen, maar ook naar meer sectoren. Daarbij denk ik aan de kleinere sectoren als konijnen- of geitenhouderij. We beseffen dat daar wat tijd overheen gaat, maar elke ondernemer is erbij gebaat om te blijven investeren. Het versnelt ook de vertaalslag naar de praktijk. Onze rol is om dat zo goed mogelijk te faciliteren.' Gevraagd naar het LTO-standpunt ten opzichte van de MDV stelt Swinkels: 'Wij staan erachter. Wij zijn niet blind voor maatschappelijke ontwikkelingen, waarbij de consument roept om meer dierenwelzijn. Onze insteek is: als wij door een MDV daar een antwoord op kunnen geven, dan versterken wij onze maatschappelijke positie.'

Volwaardkip

'We zijn wél kritisch op de criteria: is het stimulerings-effect wel duidelijk? Levert het wat op? Voor ons is het ultieme doel: de maatschappelijke vraag vertalen in producten voor consumenten. Zo hebben we de afgelopen tijd een nieuw product gelanceerd: de Volwaardkip. Dat is een kip die onge-

veer tussen de gangbare kip en de biologische kip in zit. Samen met de Dierenbescherming hebben we criteria ontwikkeld waaraan de Volwaardkip voldoet. Het is een belangrijke stap in het verbeteren van dierenwelzijn, terwijl de meerprijs gering is. Voor ons is bedrijfsontwikkeling van groot belang, zonder vooruitgang boer je achteruit. In datzelfde kader positioneren wij de MDV. Echter: wat je bij de Volwaardkip ziet is dat deze initiatieven verder gaan dan dierenwelzijn, maar niet in aanmerking komen voor subsidie. Dan zou je dus moeten kijken of het hier mogelijk is om een uitzonderingspositie te verkrijgen, vergelijkbaar met de biologische veehouderij. Of je moet kijken naar andere manieren om dergelijke initiatieven te stimuleren.'

Zorg

Swinkels vindt dat de criteria voor de MDV op een goede manier tot stand zijn gekomen. 'Voor ons is wel de balans tussen dierenwelzijn en ammoniakreductie een reden tot zorg. Want hoe meer ruimte je voor de dieren creëert, en ze bijvoorbeeld ook buiten lopen, hoe minder vat je hebt op de ammoniakuitstoot. Op dit moment is deze balans goed, maar bij elke herziening van de MDV-criteria moeten we in de gaten houden of dit nog steeds het geval is.'

Duurzame positie

'Wij vertegenwoordigen, op een constructieve manier, de belangen van onze aangesloten ondernemers. Voor onze ondernemers is het belangrijk om een duurzame positie te hebben in

markt en maatschappij. Daarom onderkennen wij dit politieke besluit. Het speelt in op ontwikkelingen die wij ook zien. Onze verwachting is dat de doelstelling wordt gehaald dat de voorlopers gebruik kunnen maken van de MIA- en Vamil-regelingen. Voorwaarde is wel dat het investeringsaftrekpercentage aantrekkelijk genoeg blijft om eraan mee te doen. En voor deelnemers is het van belang dat er winst gemaakt wordt, anders heb je er niets aan. Want in essentie is het een fiscaal instrument. Op dit moment is er in de varkenshouderij sprake van een goede marktsituatie, door de toename van de welvaart en de uitbreiding van de EU. Maar we hebben bijvoorbeeld in de pluimveesector recent nog gezien dat een dreiging van vogelgriep al een dramatische uitwerking kan hebben. En onzekerheid over je inkomen kan uiteraard het doen van investeringen in de weg staan.'

Hulpmiddel

Swinkels vindt dat de sector hoe dan ook moet blijven investeren in vernieuwing. 'We zouden heel slecht bezig zijn als we alleen maar investeren om voor de MIA- en Vamil-regelingen in aanmerking te komen. Het gaat erom dat we ook zelf willen innoveren. De MDV is daar een prima hulpmiddel bij.'

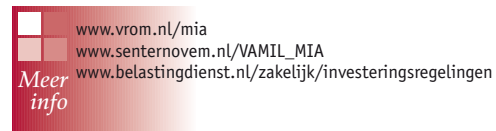

Stallen weer op de milieulijst MIA en Vamil

Begin maart zijn de stallen toegevoegd aan de milieulijst voor milieu-investeringsaftrek (MIA) en voor willekeurige afschrijving milieu-investeringen (Vamil). Het percentage investeringsaftrek is voor MIA vastgesteld op 40%. De regeling is met terugwerkende kracht vanaf 1 januari 2007 in de milieulijst opgenomen.

Onder de Maatlat Duurzame Veehouderij vallen alle diercategorieën in de varkens-, leghennen- en vleeskuikensector. Om in aanmerking te komen voor de MIA- en/of Vamil-regeling dient een bedrijf punten te behalen op de ammoniakmaatlat en op de dierenwelzijnmaatlat. Voor beide maatlaten is een minimum aantal punten bepaald en voor de overige punten

(de zogenaamde vrije ruimte) kan de ondernemer zelf kiezen of ze behaald worden op de ammoniakmaatlat dan wel de dierenwelzijnmaatlat of een combinatie van beide. Voor de melkveehouderij is het op basis van de oude voorwaarden (2006) voor ammoniak mogelijk om voor 30% investeringsaftrek in aanmerking te komen.

Europees Ecolabel

UITGAVE VAN STICHTING MILIEUKEUR <SMK>

27

april 2007

Nr 52

Froggy komt terug!

Schoonmaken hoeft binnenkort geen enkele milieubelasting meer te veroorzaken. Want onder de merknaam Froggy werkt handelsonderneming EuroFour aan de introductie van een complete reeks volledig milieuvriendelijke schoonmaakmiddelen. Froggy heeft op acht verschillende producten het Europees Ecolabel verkregen.

Froggy is al langer in Nederland op de markt. Mike de Weert, directeur van EuroFour B.V., vertelt: 'met de economische teruggang eind jaren negentig, kwam ook de klad in milieuvriendelijk schoonmaken'. Mensen kozen eerder voor de nogal goedkope en agressieve producten. In de beperkte schapruimte die de winkels en supermarkten nu eenmaal hebben, delfde Froggy het onderspit. Nu de economie weer aantrekt is de consument weer meer geïnteresseerd in het milieu en komt Froggy weer terug. De Froggy-producten zijn binnen 28 dagen voor 98% biologisch afgebroken. Voor ieder schoonmaakproduct is een milieuvriendelijk alternatief. Ontkalking op basis van natuurazijn, afwassen met een middel op basis van citroenschillen, het is echt een complete productlijn.'

Milieuvriendelijke verpakkingsmethode

Volgens De Weert begint milieuvriendelijk schoonmaken bij de grondstoffen. 'Alle zepen en parfums zijn van plantaardige oorsprong en proefdiervrij. Daarnaast heeft de fabrikant ook nagedacht over transport en verpakking. Kijk, een verpakking van polyethyleen, daar ontkom je niet aan. Het is de meest milieuvriendelijke verpakkingsmethode voor een dergelijk product. Wel hebben we de wanden wat dunner gemaakt dan gebruikelijk, om minder materiaal nodig te hebben. Ook is het zo dat vroeger een vrachtwagen met lege flessen heen en weer reed naar de fabriek, om ter plaatse afgevuuld te worden. Nu is ervoor gekozen om compact halffabriekaat naar de fabriek te brengen en ter plekke tot flessen te blazen en af te vullen. Dat is ook weer een besparing op transport en het milieu.'

Campagne

De Weert vond het certificeringstraject lang duren, maar wel de moeite waard. 'Voor de handel is het een veelzeggende certificering. En je merkt toch dat allerwegen de belangstelling voor het milieu toeneemt. Denk alleen maar aan de politieke actualiteit. Bovendien gaan we samen met SMK nadenken over

hoe je het Europees Ecolabel nog beter aan de consument uit kunt leggen. Daarnaast starten we een eigen campagne zodra de Froggy-producten breed verkrijgbaar zijn. Op dit moment hebben veel Laurus-winkels, waaronder Super de Boer, het in hun assortiment, Sligro zelfbedieningsgroothandel heeft het en een vijftigtal winkels van Jan Linders supermarkten. Daarnaast is Froggy verkrijgbaar van het virtuele schap op www.drogisterij.net en in een aantal DA-drogisterijen. Naar verwachting is Froggy rond 1 april 2007 echt op veel plekken verkrijgbaar, dan zullen we een PR-campagne beginnen. Naar de winkelketens toe proberen we duidelijk te maken dat als je echt bezig bent met maatschappelijk verantwoord ondernemen, Froggy niet in je assortiment mag ontbreken. Ook zullen we in de huisbladen van de betreffende winkels adverteren of redactionele aandacht vragen.'

Succes

Uiteindelijk zal het de consument zijn die het succes van Froggy bepaalt. Daar heeft hij overigens alle aanleiding toe. Niet voor niets profileert Froggy zich als 'het ecologische alternatief'. Het product is hooguit 5 à 10 procent duurder dan de bekende merken zonder ecolabel, maar door de hoge concentratie heb je er minder van nodig én het maakt minstens even goed schoon. Er zijn veel varianten van de schoonmaakmiddelen, ook Ph-neutrale en huidverzorgende varianten. En uiteindelijk is het milieu er het meest bij gebaat. Mike de Weert heeft er alle vertrouwen in: 'De kwaliteit is dik in orde en de consument is er klaar voor. Ik geloof er heilig in!'

www.europeesecolabel.nl
www.eurofour.nl

Meer
info

'Sharp wil in top tien van milieubewuste organisaties komen'

Als eerste en voorsnog enige elektronicaconcern ter wereld verwierf Sharp het afgelopen jaar voor achttien modellen LCD-televisies het Europese Ecolabel. Daarnaast opende Sharp vorig jaar in Kameyama (Japan) een zogenaamde 'super green factory', waar de nieuwste inzichten in milieubewust produceren worden toegepast.

Milieubewust produceren

Sharp Corporation, gevestigd in Japan, heeft milieubewust produceren hoog in het vaandel staan. 'In Japan leeft het milieubewustzijn veel meer dan in Nederland', zo zegt Jessica van Schuppen, manager pr&marketing communication. 'Sharp is de enige leverancier van televisies die het Europees Ecolabel heeft gekregen, deze certificering zegt de Nederlandse consument helaas nog niet zoveel maar wij zijn er van overtuigd dat wij ook in Nederland steeds milieubewuster gaan consumeren.'

Voortrekkersrol

Sharp vervult een voortrekkersrol. 'Als de milieuhype losbarst, dan lopen wij voorop', zo verwoordt Diederik Houtman, Manager Product Marketing Consumer Electronics, het krachtig. Maar Sharp kan niet profiteren van de promotie die andere elektronicaconcerns voor het Europees Ecolabel maken. Van Schuppen: 'Het label is voor ons moeilijk om te communiceren. Mensen weten vaak niet wat het is.' Sharp probeert op verschillende manieren het label onder de aandacht te brengen. Houtman: 'We proberen er van alles aan te doen: via brochures, advertenties, via stickers op de apparaten in de winkel. Wij merken wel dat er steeds meer mensen zijn die milieubewuste producten kopen. Het milieu wordt steeds belangrijker. Er zijn mensen die speciaal naar het Europees Ecolabel voor LCD-televisies hebben gevraagd.'

LCD-televisies

'Sharp staat bekend als een milieubewust bedrijf', zo zegt Houtman. Het lag volgens hem dan ook voor de hand om voor de LCD-televisies, waarin 30 tot 40% gerecycled materiaal is gebruikt, het Europees Ecolabel aan te vragen.

Fabriek op zonne-energie

'Het streven van Sharp is om in de top tien van milieubewuste organisaties te komen', zo vertelt Van Schuppen ambitieus. 'De nieuwe fabriek in Japan past precies in die strategie'. Het dak van de fabriek is voorzien van eigen Sharp zonnepanelen (Sharp is ook wereldmarktleider op het gebied van zonnepanelen), waardoor 1/3 van de totale energievoorziening groene stroom is. Het water dat in de fabriek voor de productie van tv-schermen wordt gebruikt is volledig recyclebaar. De fabriek is zo ontworpen dat de energie die vrijkomt bij de productie opnieuw kan worden gebruikt, waardoor er 40% minder CO₂-uitstoot is dan in een gewone fabriek.

Consumenten

Het streven naar een meer milieubewuste manier van produceren, zoals een verlaging van het energiegebruik, komt uiteindelijk niet alleen de fabrikant ten goede. 'Ook de consument merkt dat in zijn portemonnee. Sharp blijft zich op milieugebied ontwikkelen en dat merkt ook de consument', zegt Houtman beslist.

www.europeesecolabel.nl
www.sharp.nl > via menu 'Milieubewust'
Meer info

Zeep, shampoo en conditioners met Europees Ecolabel binnenkort op de Nederlandse markt?

Afgelopen december zijn de Europees Ecolabelcriteria voor zeep, shampoo en conditioners goedgekeurd. De criteria worden nu vertaald, er wordt een handleiding voor de aanvraag geschreven en over een paar maanden zullen deze producten officieel voor het Europees Ecolabel gecertificeerd mogen worden. Eisen worden gesteld ten aanzien van de volgende aspecten:

- aquatische toxiciteit gemeten in CDV;
- maximale hoeveelheid aan ingrediënten met een milieu R-zin (R50/53, R51/53 en R52/53);
- aerobe afbreekbaarheid van de ingrediënten;
- anaerobe afbreekbaarheid van de ingrediënten;
- goede labelling van gebruikte parfums;
- geen bioaccumulerende kleurstoffen;
- biocides alleen voor behoud van het product, en alleen als ze niet bioaccumulerend zijn;

- geen ingrediënten die carcinogeen, mutageen of toxisch voor de reproductie zijn;
- specifiek uitgesloten ingrediënten zoals APEOs en zijn derivaten;
- eisen aan de verpakking;
- bewezen kwaliteit;
- informatie op de verpakking.

Er zijn in Nederland al wel producten voor de persoonlijke verzorging verkrijgbaar (Urtekram) met het Scandinavische Nordic Swanlabel. Nordic Swan stelt vergelijkbare milieucriteria. Producten van Urtekram worden met name aangeboden via de Natuurvoedingwinkels.

www.europeesecolabel.nl
www.natrada.nl
Meer info

Discussiebijeenkomst herziening Europees Ecolabel textiel

In maart 2007 vond in Parijs de Europese vergadering over de herziening van de Europees Ecolabel-criteria voor textiel plaats. Om de Nederlandse textielwereld te betrekken bij deze criteriaherziening organiseerde SMK, als Competent Body van het Europees Ecolabel in Nederland, in februari een discussiebijeenkomst op haar kantoor in Den Haag. Deelnemers waren: textielproducenten, importeurs van textiel, fabrikanten van textiel-proceschemicaliën, adviseurs duurzaam inkopen en aanbesteden, maatschappelijke organisaties en vakpers.

Duurzaam Inkopen - DBO

Maaike Fleur leidde de discussie in met een algemene introductie over het Europees Ecolabel, hoe criteria voor het Europees Ecolabel tot stand komen en welke producten er momenteel in Nederland verkrijgbaar zijn. Aangezien het Europees Ecolabel een rol kan spelen bij duurzaam inkopen werd in dit verband ook aandacht besteed aan het Nederlandse beleid. In 2010 moet de Rijksoverheid duurzaamheid als zwaarwegend criterium meenemen bij 100% van haar inkopen en aanbestedingen. Voor provincies, gemeenten en waterschappen bedraagt het percentage 50%.

Presentaties

Vervolgens gaf Ruben IJskens van Power Workwear een presentatie. Power Workwear is de Nederlandse importeur van een aantal merken bedrijfskleding. Een deel van de collectie werkkleding van F.Engel en Workzone is gecertificeerd volgens het Europees Ecolabel. Voor PowerWorkwear is het Europees Ecolabel niet alleen bewijs voor de milieupformance van het product, maar ook uit commercieel oogpunt interessant. Als voorbeeld noemde Ruben een case van een aanbestedings-traject waarin het Europees Ecolabel uiteindelijk een belangrijke rol heeft gespeeld in de exclusieve keuze van een Nederlandse gemeente voor F.Engel bedrijfskleding. Daarna ging Marieke Weerdesteijn van CREM bij haar introductie verder in op de criteria van het Europees Ecolabel voor textielproducten en de ketenbenadering waarop deze criteria zijn gebaseerd.

Foto: Texpress-Marita Bartolet

Discussie

De levendige discussie daarna ging onder andere over: de investeringskosten om het Europees Ecolabel te verwerven, de complexiteit van een aanvraag voor certificering, de problemen voor bedrijven die werken met wisselende leveranciers en over modebedrijven in het algemeen. Europees Ecolabel heeft voor dit soort zaken een specifiek hulpmiddel ontwikkeld in de vorm van een webbased tool (<http://www.eco-label.com/flowertool/flowertest.html>). Ook merkte men op dat steeds meer consultants zich specialiseren in het verlenen van hulp

bij het aanvragen van het Europees Ecolabel.

Met een officiële 'Letter of Compliance' is het sinds kort mogelijk om een Competent Body officieel te laten vaststellen dat ook delen van een keten, die voor rekening komen van de aanvrager, voldoen aan criteria van het Europees Ecolabel. Zo'n deelcertificering maakt het niet mogelijk om het eindproduct te certificeren. Er mag, met die 'Letter of Compliance' wel worden gecommuniceerd dat zo'n specifiek deel van de productie voldoet aan de criteria van het Europees Ecolabel. Het logo van Europees Ecolabel afbeelden op het product is in dat geval niet toegestaan.

Biologisch katoen

Voor wat betreft de herziening van de criteria werd specifiek ingegaan op biologisch katoen. De Franse Competent Body en het Franse adviesbureau, die samen de herziening van de criteria begeleiden, vragen zich af of katoenvezels die worden toegepast in het Europees Ecolabel volledig of gedeeltelijk biologisch moeten zijn. De meningen hierover zijn verdeeld. Sommige aanwezigen vinden dat indien katoen met het Europees Ecolabel niet biologisch is, dit duidelijk zou moeten worden vermeld. Over het algemeen zijn Nederlandse consumenten zich bewust van de problematiek van katoenproductie en de oplossing die biologische katoen daarvoor biedt. De verwachting bestaat daardoor dat consumenten die het Europees Ecolabel op een textielproduct zien, waarschijnlijk denken dat er biologisch katoen is gebruikt. Anderzijds wordt aangegeven dat binnen de criteria van het Europees Ecolabel bepaalde zeer schadelijke bestrijdingsmiddelen in de productie van katoen worden uitgesloten. Hiermee wordt de belangrijkste problematiek in de katoenteelt - het bestrijdingsmiddelengebruik - ondervangen. Het is echter bijzonder complex om, op een andere manier dan via het gebruik van biologisch katoen, aan te tonen dat aan deze criteria wordt voldaan.

Hydraulische oliën: potentieel 1 miljoen ton CO₂ reductie in Europa

20% en 30% (132kt-198kt) direct in het milieu door mechanisch falen zoals slangbreuk of andere lekkages. Bij lekkage op het land kan via het grondwater ook het oppervlaktewater vervuild raken. De hoge afbreekbaarheid en lage toxiciteit van synthetische olie hebben een gunstig effect op de lokale en directe milieubelasting.

Milieuwinst CO₂

In het algemeen kan worden gesteld dat bij gebruik van hernieuwbare grondstoffen er minder CO₂ vrijkomt dan bij het gebruik van minerale grondstoffen. Onderzoek wijst uit dat de substitutie van één ton smeermiddelen op basis van minerale hydraulische olie door smeermiddelen op basis van raapzaad een CO₂-reductie van 2.4 ton oplevert².

Figuur: Verbeterpotentieel door substitutie van minerale hydraulische olie door Europees Ecolabel hydraulische olie (met huidige situatie op 100% gesteld)

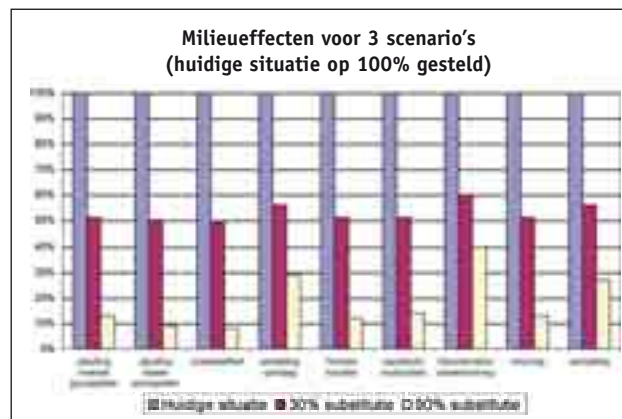
De Europese Commissie stelde recentelijk de milieucriteria voor smeermiddelen vast. Het gaat dan om smeermiddelen die voor 75% of meer gemaakt zijn op basis van plantaardige oliën en/of dierlijke vetten. Het betreft hier bijvoorbeeld hydraulische oliën, (smeer)vetten, kettingzaagoliën, tweetaktoliën, betonontkistingsmiddelen en andere verliesmeermiddelen.

Onderzoek

IVAM UvA heeft in opdracht van SMK de potentiële milieuwinst berekend van Europees Ecolabel smeermiddelen te opzichte van gangbare smeermiddelen. Het onderzoek naar milieuwinst spitste zich toe op de grootste productgroep in volume: de hydraulische oliën. Dit is de productgroep waarvoor een aantal bedrijven een Europees Ecolabel heeft aangevraagd en waarvoor het meeste interesse in de markt bestaat. In januari 2007 publiceerde het IVAM de resultaten van het vergelijkende onderzoek tussen synthetische hydraulische olie op basis van raapzaad (dat aan de criteria van het Europees Ecolabel voldoet) en minerale hydraulische olie op basis van aardolie. De hoogste (potentiële) milieuwinst realiseert raapzaadolie bij lekkages en bij CO₂. De in dit artikel genoemde milieuprestaties hebben als basis een behoudend scenario¹ van 30% substitutie van niet afbreekbare hydraulische olie door biologisch afbreekbare synthetische olie in Europa.

Milieuwinst synthetische olie bij lekkages

De totale Europese markt van hydraulische oliën bedraagt momenteel circa 660 kton per jaar. Hiervan vloeit tussen de

Leesvoorbeeld: Bij 30% substitutie van minerale hydraulische olie door Europees Ecolabel hydraulische olie wordt het broeikas-effect verlaagd tot 49% (een reductie van 51%).

Uit de analyses blijkt dat zelfs bij het behoudende scenario van 30% substitutie van minerale hydraulische olie door synthetische, een zeer hoge reductie van de milieu-impact valt te behalen. Bijvoorbeeld de 1,9 miljoen ton CO₂ die jaarlijks netto in de EU wordt uitgestoten door het gebruik van minerale hydraulische olie wordt in het 30% scenario teruggebracht tot 0,9 miljoen ton CO₂ (een vermindering van 51%) en in een 90% scenario zelfs tot 0,17 miljoen ton CO₂ (reductie 92%). Ook andere milieueffectscores pakken zéér gunstig uit ten opzichte van gangbare hydraulische oliën (zie: figuur).

Hydraulische oliën

Hydraulische oliën bestaan voor 97-99% uit basisolie en voor 1-3% uit additieven. De basisolie voor de meest gangbare niet biologisch afbreekbare hydraulische olie wordt gemaakt van minerale oliën uit niet-hernieuwbare ruwe aardolie. De additieven zijn meestal persistent, toxisch en bio-accumulerend.

Op dit moment is slechts 2% van het huidige Europese aanbod aan hydraulische olie gebaseerd op biologisch afbreekbare synthetische olie die aan de criteria van het Europees Ecolabel voldoet. Deze olie wordt voor ongeveer 75% gemaakt van plantaardige olie of dierlijke vetten en is dus voor dit deel gebaseerd op hernieuwbare bronnen. Europees Ecolabel stelt daarnaast strenge eisen aan de additieven

Het complete onderzoeksrapport is beschikbaar op de website van SMK: www.smk.nl

Meer info

¹ Uitgaande van bestaande technologie en de producten die reeds beschikbaar zijn op de markt wordt ervan uitgegaan dat een substitutie van conventionele hydraulische olie door producten die aan het Europees Ecolabel kunnen voldoen, van circa 30% - 90% haalbaar is in de komende 10 jaar.

² Closing carbon cycles / Martin Patel - [S.L.] : [s.n.], 1999 - Proefschrift Universiteit Utrecht.

Freelife: Italiaans toppapier met Europees Ecolabel

Sinds korte tijd heeft de papierfamilie Freelife het Europees Ecolabel. Een bijzonder papier, met steeds meer gebruikers.

Fleur Zee werkt voor Grafisch Papier, een groothandel die aan veel drukkerijen levert. Zij vertelt: 'Het papier waar het hier om gaat, Freelife, is een Italiaans product van Fedrigoni. Dat is een fabrikant die al langer bezig is met schoner produceren. In Italië verkreeg men het Europees Ecolabel. In dat land is het label volgens mij al meer een begrip dan in bijvoorbeeld Nederland. Maar ook hier vindt het papier gretig aftrek. Gerenommeerde bedrijven die hun maatschappelijke verantwoordelijkheden nemen maken gebruik van dit papier. Het papier is kwalitatief ook heel goed. Het bestaat uit een gedeelte gerecycled papier en een gedeelte uit FSC-pulp. Daarnaast zit er ook een klein percentage katoenvezel in. Het is heel geschikt voor verschillende doeleinden.' De papierserie wordt al jarenlang door Grafisch Papier geleverd. 'Een aantal jaren geleden was gerecycled papier nog grauw. Toen al sprong Freelife eruit als een papiersoort die weliswaar gerecycled was, maar toch mooi en schoon van uiterlijk', aldus Zee.

Klanten vroegen erom

Petra de Boer is directeur van Ecodrukkers. 'Wij zijn Freelife zo'n twee jaar geleden gaan gebruiken, eigenlijk omdat klanten erom vroegen. In de loop van de tijd stel je het dan ook eens bij andere klanten voor, en zo werd de papierfamilie al snel ingeburgerd. Je kunt er veel mee, het is een papier met karakter en een mooie uitstraling. Dat het karakter heeft, maakt tegelijkertijd dat het niet voor iedereen geschikt is. Als een klant echt spierwit papier wil, dan kan hij

geen Freelife gebruiken. Toch is het voor correspondentiedrukkerij of omslagen uitermate geschikt.' Dat het papier een uitstekend milieuvriendelijk alternatief is mag duidelijk zijn. Zeker nu er een Europees Ecolabel aan verbonden is. De Boer: 'Onlangs kwam onze klant GRI met het verzoek om deze papiersoort te gebruiken. Zij maken duurzaamheidsrapporten, en zo'n papiersoort past daar dus uitstekend bij.'

Papierfamilie Freelife met Europees Ecolabel

www.europeesecolabel.nl
www.ecodrukkers.nl

Meer
info

Europees Ecolabel in kennisquiz Teleac/NOT

In vervolg op de door Teleac op televisie uitgezonden kennisquiz over Europa ('Wie het weet mag het zeggen') is ook een online versie actief op internet. Deze site maakt het mogelijk om via eenzelfde quiz-concept kennis over de Europese regelgeving te testen. Onderwerpen die aan bod komen zijn onder meer eten en drinken, veiligheid, milieu en gezondheid. Europees Ecolabel verleende haar medewerking aan een van de vragen op het gebied van vakantie betreffende gecertificeerde hotels.

www.teleac.nl/wiehetweet

Meer
info

Herziene criteria bodemstructuurverbeteraars en groeimedia

De Europees Ecolabel criteria voor bodemstructuurverbeteraars en groeimedia (substraat) zijn onlangs herzien. Het belangrijkste verschil tussen de twee producten is dat een structuurverbeteraar in een laagje over de (pot)grond wordt gestrooid en dat substraat de grond of 'materie' betreft waarin een plant groeit. Voor optimale duidelijkheid zijn er nu twee aparte schema's gemaakt.

Bodemstructuurverbeteraars

In de herziene versie van de criteria voor bodemstructuurverbeteraars is nu duidelijk aangegeven welke slijsoorten mogen worden gebruikt en aan welke kwaliteitseisen het product moet voldoen om in aanmerking te komen voor het Europees Ecolabel certificaat. Slib betreft bijvoorbeeld aarde-restanten die achterblijven bij het verwerken van groenten en dat als bodemmateriaal kan worden hergebruikt.

Substraat

De criteria voor substraat zijn in de herziene versie nu ook van toepassing voor producten van anorganische oorsprong zoals minerale wol of perliet. Een belangrijke milieuwinst is de kwaliteit van het product. Want als een tuinbouwer door een slechte kwaliteit van het substraat een lage opbrengst heeft of de oogst moet weggoien, is de milieubelasting vele malen groter.

Europees Ecolabel stelt nu ook eisen aan de recycling van het substraat na gebruik. Een producent van anorganische groeimedia voor professionele markten moet aantonen dat minstens 50% na gebruik wordt gerecycled.

Op www.europeesecolabel.nl wordt informatie gegeven over de herziene criteria en hoe het Europees Ecolabel voor deze productgroepen kan worden aangevraagd.

Maaike Fleur neemt afscheid van het Europees Ecolabel

Maaike Fleur gaat een nieuwe werkuitdaging aan en zal zich vanaf 9 april inzetten als Sector Supplements Manager bij het Global Reporting Initiative. In die baan wordt Maaike verantwoordelijk voor de ontwikkeling van sectorspecifieke richtlijnen voor duurzaamheidsverslagen.

In april 2002 kwam Maaike als projectleider Europees Ecolabel bij SMK werken. In dat jaar waren er nog maar totaal 80 bedrijven met Europees Ecolabel producten in heel Europa. Op dit moment zijn het er meer dan 400. De bekendheid van het Europees Ecolabel is door de toename van het aantal gecertificeerde producten ook aan het groeien. Maaike blikt terug: 'Ik heb vijf jaar met veel plezier bij SMK aan het Europees Ecolabel gewerkt; het is een afwisselende en uitdagende baan. In die periode is er veel aan gedaan om het Europees Ecolabel in Nederland 'op de kaart' te zetten; een Nederlandse website, promotiemateriaal, bedrijven enthousiast maken voor het keurmerk, regelmatige overleggen met andere

competent body's en ontwikkeling van criteria behoorden tot de activiteiten. Ook de Europese contacten en de sterke ontwikkeling die het label per sector doormaakt zijn heel inspirerend geweest. En in mijn nieuwe job zal ik zeker nog contacten blijven onderhouden met SMK.'

Ontwikkelingen Europees Ecolabel

Op www.eco-label.com vindt u een overzicht met alle bedrijven en producten die het Europees Ecolabel voeren in heel Europa.

Tissue papier

De herziening van de Europees Ecolabel criteria voor tissue papier bevindt zich in de laatste fase. De discussie over gebruik van alleen 100% gerecyclede vezels voor toilet papier toepassingen heeft nog geen eenduidige conclusie opgeleverd. Het Nederlandse College van Deskundigen staat op het standpunt dat alleen voor papieren zakdoekjes met Europees Ecolabel virgin vezels gebruikt zouden mogen worden en voor alle andere toepassingen gerecyclede vezels. Waarschijnlijk wordt in april 2007 over de herziene criteria gestemd.

Televisies

Bij de Europese vergadering over de herziening van de Europees Ecolabel criteria voor televisies waren vertegenwoordigers van Sharp, Hewlett Packard, Sony, Samsung en Pioneer aanwezig. Op dit moment heeft alleen Sharp televisies met het Europees Ecolabel gecertificeerd. Deze televisies zijn ook in Nederland verkrijgbaar. Voor de herziening van de criteria is van 80 televisies het energieverbruik gemeten en uitgerekend naar vierkante centimeter schermoppervlak. Onder deze 80 televisies zijn vier verschillende systemen zoals LCD-, PDP-, CRT- en plasmaschermen. Als de nieuwe Europees Ecolabel-criteria een maximaal energie verbruik stellen op 0,04 W per vierkante centimeter, kan 30% van deze 80 televisies aan dit criterium voldoen. Er zal nog één Europese vergadering over de herziening van deze criteria plaatsvinden, daarna zal het Europees Ecolabel bestuur de herzieningsvoorstellen bespreken. Naar verwachting zal in september 2007 over deze herziene criteria gestemd worden.

Zeep, conditioners en shampoo

Europees Ecolabelcriteria voor zeep, conditioners en shampoo zijn in december 2006 vastgesteld. Nederland heeft tegen gestemd omdat er geen eisen worden gesteld aan 26 allergene ingrediënten en omdat de kwaliteitstest niet voldoende eenduidigheid biedt. De criteria worden nu vertaald en zullen over enkele maanden gepubliceerd worden in het 'Official Journal'. Daarna kan het Europees Ecolabel voor deze producten in heel Europa worden aangevraagd en geldig zijn.

Bodemverbeters en groeimedia

De Europees Ecolabelcriteria voor bodemverbeters zijn in november 2006 in het 'Official Journal' van de Europese Unie gepubliceerd. De criteria voor groeimedia refereren aan de criteria voor bodemverbeters en kunnen daarom pas aangenomen worden voor publicatie als het nummer van de Commissie Beschikking voor bodemverbeters bekend is. Naar verwachting zullen de criteria voor groeimedia binnen enkele maanden worden gepubliceerd.

Warmtepompen

De Europese Commissie heeft een nieuw voorstel gedaan voor de criteria waarmee eventueel warmtepompen het Europees Ecolabel zouden kunnen behalen. Hierbij is vooral gekeken naar de praktische toepasbaarheid. Aangezien de belangrijkste milieuwinst bij de installatie te behalen is, wordt duidelijke informatie over de wijze van installatie bij de warmtepomp geleverd. Het is praktisch niet haalbaar om het Europees Ecolabel pas toe te kennen na de installatie in een gebouw. Naar verwachting zal in april 2007 over deze criteria worden gestemd.

Op de website www.europa.eu.int/ecolabel kunt u alle achtergrondinformatie vinden over criteria-ontwikkelingen en herzieningen van het Europees Ecolabel

Herziening van de Europees Ecolabel Verordening 1980/2000

Tot 2 maart kon iedereen die daar belang bij had, via een online enquête zijn mening kenbaar maken over de herziening van de Verordening die het Europees Ecolabel vaststelt. De Europese Commissie zal deze input gebruiken om met een voorstel voor de herziening van de Verordening te komen. Eind mei zal hierover verder worden gepraat op de halfjaarlijkse informele Ecolabel bijeenkomst bij de voorzitter van de Europese Unie Duitsland. Duitsland heeft politiek gezien altijd het nationale milieukeurmerk Blauwe Engel voorrang gegeven boven het Europees Ecolabel. Hierdoor is het aantal aanvragers voor Europees Ecolabel in Duitsland maar langzaam gegroeid, terwijl de Duitse markt wel milieugeoriënteerd is.

Textiel

SMK heeft op 13 februari een bijeenkomst voor Nederlandse stakeholders belegd om de herziening van de Europees Ecolabelcriteria voor textiel te bespreken. Op 7 maart heeft de derde Europese vergadering plaats gevonden. De discussie over de voorstellen voor de herziening van de criteria zijn nog niet geheel afgerond. (zie ook artikel op pagina 29)

Bedmatrassen

Op 6 maart was in Parijs de vergadering over de herziening van Europees Ecolabelcriteria voor bedmatrassen. De Franse consultants stellen voor om in de criteria op te nemen dat de producent moet aangeven of de matras middels een ecodesign is ontworpen.

Houten meubelen

Op 5 maart 2007 heeft in Parijs de derde vergadering plaats gevonden over voorstellen voor Europees Ecolabelcriteria voor houten meubelen en meubelen van houten plaatmateriaal. Bij het ter perse gaan van deze nieuwsbrief was nog niet duidelijk welke discussiepunten hierbij belangrijk zijn geweest. In april 2007 komt het bestuur van het Europees Ecolabel bij elkaar om ook te praten over de voorstellen voor deze productgroep. Als er geen grote struikelblokken zijn kan er mogelijk in september 2007 over deze criteria worden gestemd.

Binnenhuis verf

De eerste vergadering over de herziening van de criteria voor Europees Ecolabel binnenhuisverven en lakken zal op 27 april 2007 plaats vinden in Brussel. SMK is projectleider voor deze herziening en krijgt hierbij ondersteuning van onderzoeksbureau CREM en COT. Onderzocht wordt of buitenverven ook voor het Europees Ecolabel in aanmerking kunnen komen.

Printed Paper products

De Europese Commissie heeft een Impact Assessment opgesteld over het effect op de grafische sector als er Europees Ecolabel criteria voor drukwerk vastgesteld zouden worden. Afhankelijk van de reacties op deze rapportage zal besloten worden wat er verder gebeurt met de vaststelling van de criteria. SMK heeft in een brief aan de Europese Commissaris voor Milieu Stavros Dimas gevraagd om het laatste criteria voorstel in stemming te brengen zodat de criteria kunnen worden vastgesteld. Het College van Deskundigen non-food is van mening dat de criteria voor drukwerk handig zijn bij duurzaam inkopen, en dat drukkerijen in Nederland zich kunnen onderscheiden met drukwerk met het Europees Ecolabel certificaat.

Europese digitale nieuwsbrief: 'European Eco-label News Alert'

De Europees Ecolabel helpdesk heeft een Europese digitale nieuwsbrief. Hierin staan de laatste nieuwtjes over het Europees Ecolabel. Via www.europeesecolabel.nl (onder 'nieuws') kunt u zich hiervoor aanmelden.

Fred Butler: de dienstbare pinguïn met Nordic Swan

Fred Butler is het nieuwe alternatief voor de stomerij en wasserij. Bij deze unieke reinigingsmethode wordt vloeibare CO₂ of water toegepast. Ongeveer zoals het mengsel in een glas bronwater. De zeep en reinigingsversterkers die gebruikt worden zijn biologisch afbreekbaar.

Sinds enige tijd zet het van oorsprong Scandinavische bedrijf de eerste voet op Nederlandse bodem. Vanuit Amersfoort wordt ons land veroverd met een next day service voor alle kleding die niet 'gewoon' kan worden gereinigd.

Tom Vlug, area manager Nederland van Fred Butler, legt uit: 'De nieuwe kooldioxidemethode die wij toepassen, betekent de grootste omwenteling in de chemische reiniging van de afgelopen vijftig jaar. Het hart van het unieke proces is de reinigingsmethode. Fred Butler gebruikt vloeibare kooldioxide (CO₂) in combinatie met een speciaal ontwikkeld biologisch afbreekbaar wasmiddel om kleding te reinigen. Ze worden geactiveerd in een geotrooieerd proces dat geen warmte gebruikt en dat vriendelijker is voor de kleding, zodat die langer meegaat. Dit proces voorkomt ook dat vlekken indrogen en dat de stof verkleurt. Verder zijn geen gevaarlijke oplosmiddelen nodig, zoals die wel worden toegepast in de traditionele chemische reiniging. Het koolzuurgas dat wij gebruiken, is gerecycled industriegas en levert dus geen extra milieubelasting op.'

Meerwaarde

In Scandinavië voert Fred Butler al langer het Nordic Swan-label. Fred Butler is een dochteronderneming van Linde AG, een Duits bedrijf. Naar verwachting zal het Duitse bedrijf binnen enkele weken het Blaue Engel-keurmerk verkrijgen. Vlug: 'Voor ons in Nederland biedt Nordic Swan ook een meerwaarde, omdat het als label steeds bekender wordt en wij zo onze klanten beter kunnen uitleggen dat we bewezen milieuverantwoord werken. Daarom besloten wij onlangs om ook op te gaan voor Nordic Swan, en met succes. Als marketingtool biedt het een interessant perspectief. Ook in de business-to-business-markt, waar wij ons ten dele op richten, is zo'n label belangrijk. Bij duurzaam inkopen past een dienst als de onze heel goed. Grotere bedrijven of overheden, die dienstkleding gebruiken, kunnen op deze manier een bijdrage leveren aan een beter milieu.'

Eerste milieuvriendelijke notebook ter wereld heeft Nordic Swan

Het Japans-Duitse elektronica concern Fujitsu-Siemens mag sinds oktober 2006 het Nordic Swan-logo gebruiken voor haar Lifebooks van het type C1410. De computers voldoen aan alle eisen die het Scandinavische milieukeurmerk aan het mogen voeren van haar logo stelt. Dit betekent dat de belasting voor het milieu op een aantal punten minimaal is. Daarbij valt te denken aan energieverbruik, gebruikte grondstoffen, geluidsniveau, milieuschadelijke stoffen in het product en emissies van de fabriek naar lucht, water en bodem.

Productmarketing-manager bij Fujitsu-Siemens Duitsland, Sina Lauströr vertelt: 'Ons Lifebook is het eerste milieuvriendelijke notebook ter wereld. Wij hadden al wel 'groene pc's' met Nordic Swan-logo, maar nog geen milieuvriendelijke notebook. Vanuit bedrijven en grote organisaties, voor wie de Lifebooks hoofdzakelijk zijn bestemd, kregen wij signalen dat er wel degelijk ook vraag naar dit soort producten is. Daarom

hebben wij, met de milieu-eisen voor het Nordic Swan-logo al in ons achterhoofd, een notebook ontworpen. En die past helemaal in de visie van ons bedrijf. Fujitsu-Siemens neemt haar publieke taak serieus en daar hoort het ontwikkelen van milieuvriendelijke producten zeker bij.'

Het notebook, dat in prijs niet verschilt van notebooks zonder milieukeurmerk, wordt in Nederland vooral verkocht aan non-profit organisaties. Manager marketingcommunicatie en pr in Nederland, Robert Gruijters: 'Het keurmerk past in onze visie van 'corporate social responsibility'. Lauströr vult aan: 'Wij hebben nu dus 'groene pc's' en een milieuvriendelijke notebook, maar wij willen ons niet beperken tot de computers', zo vertelt zij over de toekomstplannen van Fujitsu-Siemens. 'Aandacht voor het milieu hebben wij hoog in het vaandel staan. Daarom hopen we in de toekomst zeker ook producten van andere lijnen van een milieukeurmerk te kunnen voorzien.'

www.fujitsu-siemens.nl
Meer info

Colofon

Redactie:
PSZVS, Den Haag + SMK
Vormgeving en druk:
Drukkerij De Bink, Leiden

Adres:
SMK, Postbus 17186, 2502 CD Den Haag
T: (070) 358 63 00 I: www.milieukeur.nl
F: (070) 350 25 17 I: www.smk.nl
E: info@smk.nl